Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№43 (793) ♦ Субота, 5 березня 1994 року ♦ Ціна договірна

Мого народу гілочка тернова!

Дорогі наші жінки!

Щиро вітаю Вас з прекрасним жіночим святом — 8 Березня!

Нелегке наше сьогодення не може затьмарити радості приходу весни і Вашої доброї посмішки.

В часи випробувань Ваші самовідданість і працелюбність, чесність і розважливість є основою і взірцем громадянської мужності і людської гідності, джерелом наших сил і сподівань на краще.

Вірю, що разом ми подолаємо всі негаразди і труднощі.

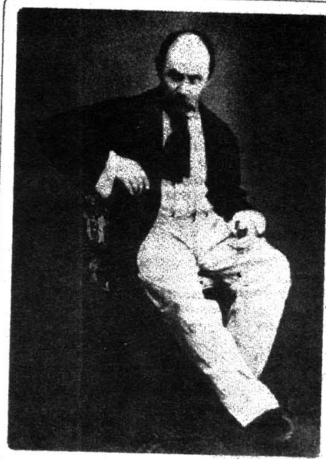
Низький Вам уклін, велика подяка за Ваші повсякчасні і неминущі доброту і любов, чуйність і толерантність, щирі серця і мудрі душі.

Бажаю Вам особистого щастя, душевної злагоди, а головне — твердої віри у власні можливості, у добре майбутнє, чим завжди відзначалися жінки України, чим славні вони у всьому світі.

Добра, здоров'я, любові, всіляких гараздів — Вам і Вашим родинам.

З глибокою повагою

Президент України Л. КРАВЧУК.

Тарасові Шевченку — 180! Хочеться, щоб час не висотував різнобарвні — нехай похмурі — сірі, життєдайні — червоні, трагічні — чорні, чи то радісні — блакитні, сонячні — золоті нитки складних переплетінь життя генія українського духу. Дивись, невблаганний час і з самої канви почне висмикувать... Хай переможе його наша пам'ять.

Ось таким зняв Тараса Шевченка влітку 1859 року київський портретист І.Гудовський. А яким його знали друзі (не хрестоматійні історики), ви дізнаєтеся з книги «Життя Тараса Шевченка» (неадаптований текст), уривок якої — на 5-й сторінці номера.

Країни в світі знають через їхніх дітей.

Країни ростуть разом зі своїми дітьми, молодіють з ними. Од віку до віку.

... Оксана Баюл за останні місяці підросла на кілька сантиметрів. Не треба пояснювати, що це означає для спортсменки, якій потрібне таке гранично гармонійне єднання плоті і духу, щоб в інших дух перехопило від філігранної майстерності, від спорту, який переростає у мистецтво, від сили грації і грації сили.

Оксана зробила все. Навіть більше того. І не лише в золотій медалі справа.

Хто тільки не казав, що Україна — держава молода. Так, держава молода, а країна древня. Вони зростають разом — Оксана з Україною, і Україна — з Оксаною.

Щасливого зростання! І лету!

Фото Володимира РЕПІКА.

ОДКРОВЕННЯ

Напередодні жіночого свята ми звернулися до деяких з відомих в Україні чоловіків з кількома досить особистими запитаннями.

1. Як ви познайомилися із своєю дружиною?

2. Як святкуватимете 8 Березня, що приготуєте, що подаруєте?

3. Ваш улюблений анекдот про жінок.

До того ж опитувані чоловіки власноручно написали вам, любі подруги, свої вітання. Все це — сьогодні в номері.

Зустріч з конгресменами

Під час візиту Президента України Л.Кравчука до Сполучених Штатів Америки відбулася його зустріч з лідерами палати представників і сенату Конгресу США. Були обговорені проблеми дальшого розвитку україно-американських відносин.

Не забуваймо, що ми європейці

3 березня Голова Верховної Ради України Іван Плющ прийняв Посла Комісії Європейського Союзу в нашій країні Луїса Морено. Сторони обговорили деякі аспекти поглиблення двосторонніх відносин і, зокрема, підготовку до підписання угоди про співробітництво і партнерство України та ЄС.

Надзвичайна сесія Севастопольської міськради

На вимогу страйкового комітету міста 3 березня відбулася надзвичайна сесія Севастопольської міськради, яка обговорила критичну соціально-економічну ситуацію. Депутати звернулися до Президента, Кабінету міністрів і ВР України з вимогами виробити і вжити заходів, спрямованих на економічну інтеграцію з країнами СНД, вирішення долі ЧФ і компенсувати містові видатки, пов'язані з розташуванням на його території військових частин України. Одночасно сесія звернулася до керівників РФ з проханням компенсувати місту видатки на соціальну сферу у зв'язку з розташуванням Чорноморського флоту в його акваторії.

Тим часом, на думку голови ВР Криму Миколи Багрова, яку він висловив журналістам того ж дня, затверджувати на посаді голови Ради міністрів Є. Сабурова передчасно, оскільки той не має українського громадянства. Щодо перебування українських військ на території півострова М. Багров сказав: «Крим — це українська територія, причому прикордонна. Хіба може держава не тримати війська у прикордонних районах?!»

Олександр ПІЛАТ.

Крим.

С.Бабенко — голова Укоопспілки

У Києві завершив роботу XVI з'їзд споживчої кооперації України. На ньому йшла відверта розмова про долю організації, що забезпечує першочергові життєві потреби майже половини населення України і насамперед — сільського.

Своїми думками про роль споживчої кооперації у житті суспільства, про шляхи вирішення проблем, що стоять перед кооператорами під час переходу до ринкових відносин, з делегатами з'їзду поділились Голова Верховної Ради України І.С.Плющ та виконувач обов'язків Прем'єр-міністра України Ю.Л.Звягільський.

З'їзд обрав керівні органи Укоопспілки. На засіданні Ради споживчої кооперації України головою Укоопспілки обраний Станіслав Бабенко.

Указ Президента України

Про присудження Державних премій України імені Т.Шевченка 1994 року

На підставі подання Комітету по Державних преміях України імені Т.Шевченка **постановляю:**

1. Установити на 1994 рік десять Державних премій України імені Т.Шевченка.

2. Присудити Державні премії України імені Т.Шевченка 1994 року:

ГОЛОБОРОДЬКУ Василеві Івановичу, поетові, — за збірки поезій «Ікар на метеликових крилах», «Калина об Різдві».

СВІТЛИЧНОМУ Іванові Олексійовичу, поетові (посмертно), — за збірку поезій, поетичних перекладів і літературно-критичних статей «Серце для куль і для рим»; СВІТЛИЧНІЙ Надії Олексіївні, журналістці (США), — за активну журналістську і публіцистичну діяльність останніх років.

ЧЕНДЕЮ Іванові Михайловичу, письменникові, — за книжку «Калина під снігом», повість «Іван».

КОНКВЕСТУ Роберту, науковцеві, громадянинові США, — за книжку «Жнива скорботи»; РАХМАННОМУ (ОЛІЙНИКУ) Романові, публіцистові, громадянинові Канади, — за тритомну збірку «Україна атомного віку».

БОЛЬШАКОВУ Леонідові Наумовичу, літературознавцеві, громадянинові Російської Федерації, — за документальну трилогію «Літа невольничі» («Быль о Тарасе»).

ОВСІЙЧУКУ Володимирові Антоновичу, мистецтвознавцеві, — за монографії «Українське мистецтво другої половини XVI — першої половини XVII ст.», «Майстри українського бароко».

АНТОНЮКУ Андрієві Даниловичу, художникові, — за серію картин останніх років: «Митрополит Іларіон», «Феофан Прокопович», «В казематі (Т.Шевченко)», «Учителю, хто ми?», «Поклоніння землі та водам», «Богопільська Мадонна», «Розмова з Всесвітом», «Сурми глас. Пересторога»; ГЕРЦУ Юрієві Дмитровичу, художникові, — за серію картин «Барвиста Верховина».

ЗІНКЕВИЧУ Василеві Івановичу, артистові, — за концертні програми останніх років.

ЗАРЕЦЬКОМУ Вікторові Івановичу, художникові (посмертно), — за картини останніх років: «Солдатка», «Літо», «Дерево (Витоки мистецтва)», «Ой, кум до куми залицявся», «Весняні клопоти»; ІВАСЮКУ Володимирові Михайловичу, композиторові (посмертно), — за видатний внесок у розвиток українського національного музичного мистецтва.

За кращий твір літератури і мистецтва для дітей та юнацтва

АПАНОВИЧ Олені Михайлівні, письменниці, — за книжку «Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі»; ЛУПІЮ Олесю Васильовичу, письменникові, — за роман «Падіння давньої столиці», повість «Гетьманська булава».

3. Установити на 1994 рік розмір Державної премії України імені Т.Шевченка десять мільйонів карбованців кожна.

Президент України Л.КРАВЧУК

м.Київ,
2 березня 1994 року.

Сергій ВЛАД, *журналіст*

ЕКСКЛЮЗИВ

Так сталося, що моє бажання співробітничати з цим, на загальну думку, елітарним виданням наштовхнулося на умову його редактора — тільки в тому разі, якщо я візьму ексклюзивне інтерв'ю у високопоставленого чиновника не вельми балакучого відомства. Спроба — не диба, вирішив я, швидко прикинувши, що ексклюзив, себто інформація в одні руки, є шанс отримати, бо це видання читає обмежене коло політиків і товстосумів.

А коли я зачинив за собою двері величезного кабінету, то вже майже відчув, як пахне друкарська фарба на газетній сторінці з її ексклюзивом. Це була не просто жінка, а з тих, чиї знімки в газетах і журналах не дають зосередитися на тексті. Попри мої запевнення, що її слова не стануть набутком широкого загалу, від інтерв'ю вона поперву відмовлялася: мовляв, все одно казати все, як є, вона не має права. То й гаразд. Це був перший чиновник, на якого мені приємно було просто дивитися. «В такому разі, кажіть тільки те, на що маєте право», — запропонував я.

Півгодини, протягом яких ми розмовляли потому, запам'ятаються мені, мабуть, назавжди. Для початку я ставив запитання, на які заздалегідь знав відповіді, а від неї вимагалося, як на референдумі, казати «так» чи «ні». І одразу переконався, що коли треба було сказати «так», вона казала «ні».

Тільки після того, як переконався, що, лукавлячи, вона все-таки говорить відверто й щиро, я почав моделювати найбільш вірогідні рішення, до яких могло прийти або вже прийшло її відомство. В ній боролися чиновник і жінка. І, на моє щастя, жінка перемогла. Вона трималася невимушено, і це їй дуже пасувало. Мій записничок під кінець цього незвичайного ексклюзиву був густо помережаний записами. Одне слово, пообіцявши, що ексклюзив стане надбанням тільки одного видання, я пішов з її кабінету задоволений. Піднесений настрій, подарований мені цим вродливим чиновником, не полишав мене аж до тієї хвилини, як ексклюзив не надрукували. З'ясувалося, що незначного тиражу і статусу елітарного вистачило для того, щоб інтерв'ю протягом наступного тижня передрукувала мало не третина періодичних видань України. А далі передруковувати нашу розмову заходилися зарубіжні засоби масової інформації. Найжахливіше те, що я не міг зупинити це ексклюзивне піратство.

... А після її телефонного дзвінка («Як ви могли, ви ж обіцяли...»), я розтрощив телефонний апарат.

То був саме той випадок, коли виправдуватися вже не мало сенсу.

Відтоді, коли чую «ексклюзив», поспішаю геть, ніби від брутального слова. І все-таки...

Може, всі, хто передруковував це дивовижне інтерв'ю, відчули, що говорила не просто чиновник, а Жінка. Саме так — з великої літери.

... Сьогодні, вітаючи її зі святом, хтось обов'язково поцілує їй руку. Нехай вона знає, що в тому поцілунку є вдячність і щем за ненавмисну провину знайомого їй репортера.

Володимир СКАНЯ, *журналіст*

О. Скоморощенко: «В парламенті не потрібні блондинки чи брюнетки...»

Олена Скоморощенко — політик нової генерації. Вона — член правління Соціал-демократичної партії України (СДПУ), голова аналітичного центру партії. Пройшла типовий шлях українського інтелігента: школа, три роки робітницею на виробничому об'єднанні «Електронмаш», філософський факультет Київського держуніверситету, аспірантура, захист кандидатської дисертації, робота в Інституті філософії АН України, займається соціальними науками і політикою. Як експерт з питань соціології, політології друкувалася в багатьох газетах і журналах. У «Голосі України» також.

Тож слово Олені Скоморощенко.

— Перше, може, дещо різке запитання: навіщо вам потрібна політика?

— Саме тому, що політика нікому не потрібна, ми й маємо таку кризу. Політика виявилася потрібною, на жаль, переважно тим, які за її допомогою розв'язують свої проблеми. А це аж ніяк не відповідає основному призначенню політика, яке, як відомо, ще за Арістотелем полягає у забезпеченні суспільного блага, а не корисливих інтересів.

— Тепер політика викликає у людей переважно зневагу і роздратування. Чому?

— Наша політика має дуже низький рівень. Власне, хто складає наш нинішній контингент політиків? З одного боку — «стара гвардія» різної номенклатури, вихована за умов колоніалізму і приречена тому мислити в його рамках. За такого мислення цілком логічне явище — слова Прем'єр-міністра: «Скажіть, що будувати, і я вам побудую». З другого боку — хвиля політиків «від демократії», яка вперше прийшла до української політики в нинішньому складі парламенту. Саме з ними й були пов'язані всі надії та сподівання? А чим усе скінчилося? Дискредитацією демократичних поривань і безнадійним розчаруванням суспільства.

Здобутий гіркою ціною ще один доказ того, що в політиці не повинні працювати дилетанти та аутсайдери, які схильні вважати її своєю приватною справою, і яких через це неважко політично нейтралізувати. Найважливіше саме й полягає у тому, щоб припинити цю тенденцію. Це можливо. З приходом до політики нової генерації кваліфікованих фахівців, які серйозно ставляться до справи і спираються не на свій особистий романтизм, а на організацію народу, власне, волю якого політики і мають відбивати та впроваджувати, як говорили колись, «у життя».

— Це так привабливо, але чи є такі політики насправді?

— Так, у нас є нова генерація політиків, причому в різних партіях. Будемо сподіватися, що ці вибори приведуть їх до нашої політики. І найголовніше — ця генерація зможе змінити становище в Україні на краще.

— Ви згадали про парламент. Чи, на ваш погляд, потрібні там жінки?

— В парламенті мають бути не жінки й чоловіки, не брюнети та блондини тощо, а кваліфіковані професіонали.

— Чого вам особисто не вистачає у житті?

— Одного, але за наших умов — найважчого для досягнення: процвітання та престижності країни, в якій ми живемо. Влітку один з моїх колег був на стажуванні у Франції і розповів, що пасажири паризьких автобусів показують водієві свій проїзний квиток. З фотографією. Фотографії кольорові у всіх, їх мають не тільки французи, а й громадяни арабських та африканських країн. Тільки у наших людей картки — чорно-білі, та й то не у всіх...

— А чого ви найбільше боїтеся?

— Того, що буде з Україною, якщо не погамувати тих тенденцій, які визріли за останні три роки і які інтенсивно заохочують зацікавлені сили. А крім того, я не можу дивитися на те, як літні люди, і деякі з орденськими планками, стоять по базарах та у переходах, продаючи пакети, сигарети чи просячи милостиню. Кращої старості наше суспільство не запропонувало. І ніхто за це не відповідальний.

ЗНАЄТЕ, ЩО СКАЗАВ ПІКАССО?

Людмила БАРАНЕВИЧ, «Голос України»

Те, що Григорій Местечкін, якого я знаю понад 30 років, досліджує народне мистецтво, для мене і для моїх колег-журналістів так само природньо, як і те, що є день і ніч, весна і літо... І якщо Гриша рік чи два не відкривав якогось нового імені, це означало, що він або захворів, або пише сценарій документального фільму про вже знайденого генія. А сценарії Гриша зрідка писав не тільки з палкої любові до мистецтва, а й тому, що їсти йому теж хотілося. Хоч він і вегетаріанець. Методистом по будинках народної творчості заробляв копійки. А завдяки невеличким короткометражкам про наївних художників, до яких партійні ідеологи ставилися, як до торішнього снігу, Гриша якось і жив. Скаба, секретар ЦК Компартії України з ідеології, обізвав його свого часу формалістом і абстракціоністом, зважте, журналіста, мистецтвознавця... То про титули й високі заробітки Гриші й не мріялося. А якщо за великим рахунком, матеріальна сторона життя його завжди мало обходить. Якби за ці роки Гриша й дуже змінився, то його все одно легко впізнати: один і той же китайський плащик (це відтоді, як гриміло «Москва—Пекін...»), один і той же костюмчик...

Його життя природньо й органічно закрутилося справді за законами діалектичної спіралі, де події, люди, просто факти — навіть малозначимі, спробуй-но визнач, що тут випадок, а що — закономірність.

Та, як тепер відомо від астрологів, усе, навіть випадки, — геть усе запрограмовано планетами. Й тому не дивуйтеся, що такі знамениті тепер імена, як Марія Приймаченко, Марія Пособчук, Ганна Верес та інші, власне, як і сам непомітний Гриша Местечкін, відбувалися, реалізовувалися іноді за досить випадкових збігів обставин. Це з одного боку. А з іншого... От послухайте.

Чому Алла Горська не купила французьку кофточку...

Не знаю, кому першому спало на думку підняти в 1962 році престиж народно-декоративного мистецтва. Гриша переконаний, що таку зухвалість могла дозволити собі лише Євгенія Михайлівна Дмитрієва, учениця Василя Кричевського, — незалежна, розумна, дотепна, талановита жінка. Вона була знавцем народної творчості від Бога. Після війни відроджувала народні промисли, турботливо збирала вцілілі перлини та їх творців. Художники жартували, що її комуналка встелена тілами — сюди звідусіль з'їздилися талановиті майстри. У Києві створювалася секція народно-декоративного мистецтва.

І щоб надати ваги цій справі, Євгенія Михайлівна призналася Гриші, що молодому тоді мистецтвознавцю, котрий представляв інтереси Марії Приймаченко, що хоче відрядити її делегатом на всесоюзний з'їзд художників. Але як це зробити? Народне мистецтво недооцінювали навіть професіональні художники. На минулорічній художній виставці у Марії Приймаченко (1961 рік) лише Алла Горська купила картину майстрині за нечувано високу ціну. За 60 карбованців, які Віктор Зарецький, її чоловік, виділив їй на французьку кофточку. І то був принциповий вчинок Алли. Адже Міністерство культури платило Марії Овксентіївні за роботи по 10—15 карбованців...

Ну, а коли стали обговорювати кандидатуру Марії Овксентіївни як можливого посланця від українських художників, Гриша внутрішньо скис. Усім художникам кортіло туди — це престижно, почесно. Список розширів, кандидатури гарячково обговорювалися, а до Марії Приймаченко черга все не доходила, і навряд чи дійшла б...

І тут раптом. Схоплюється Євгенія Михайлівна — огрядна, з важкою ядухою (їй було вже за 60!), різко виходить на сцену і звертається до залу:

— Товариші художники! — Їй важко говорити. Зал великий, мікрофони — розкіш. — Я закликаю вас голосувати за Марію Приймаченко! Це маловідома людина, але велика народна художниця. Знаєте, що сказав про неї Пабло Пікассо?

А Гриші в цей момент стало не до жартів. З ним зробився шок. Пабло Пікассо, формаліст, абстракціоніст — і наші соцреалісти, фондовики... Коли б цим взагалі не перекреслити Марію Приймаченко?..

Тим часом, Євгенія Михайлівна ввійшла в раж і натхненно неслася на всіх цих фондовиків, кандидатів, лауреатів, комуністів, комсомольців з таким напором, що вони затамували подих:

— Він сказав, що це геніальна художниця. Якби український народ мав тільки одну Марію Приймаченко, то й тоді він міг би пишатися перед усім світом!

У залі зависла, як кажуть у таких трепетних випадках, тривожна тиша. Гриші в очах потемніло. А Євгенія Дмитрієва переможно сіла на своє місце і спокійно звернулася до нього: «Ну, як я їх утерла? Хай тепер не проголосують. Я подивлюся на них!..»

Так, найбільше голосів тоді набрала Марія Приймаченко, яка й була одним з делегатів всесоюзного з'їзду художників од України. А щодо вислову Пікассо, то він пішов після цього гуляти по статтях і книгах. То стосовно Катерини Білокур, то стосовно Марії Приймаченко... Ми не знаємо достеменно, сказав геніальний художник такі слова чи ні. Але те, що ці слова — істинна правда, знаємо всі.

«Ось вона, діалектика кольору!»

А ще задовго до цих подій у Києві проходила виставка образотворчого мистецтва з традиційною тоді назвою «Радянська Україна». У розділі прикладників поруч з картинами Марії Приймаченко висіли дивовижні рушники із загадковим написом: «Іванківське переборне ткацтво». Гриша милувався цими роботами у компанії з Григорієм Синицею та Онуфрієм Бізюковим (теж учнем Бойчука, одним з тих, кому пощастило вціліти після «гулагів»). Григорій Іванович Синиця вигукував захоплено: «Ось воно свято! Ось вона — діалектика кольору!»

Провідуючи Марію Овксентіївну, Гриша розпитав у Іванкові про переборне ткацтво, побував у філіалі Київської фабрики імені Т.Г.Шевченка, де виготовляли ці рушники. Їх автором виявилася Ганна Верес, дочка знаменитої Марії Пособчук, чиї твори ще в 20-х роках вразили Париж. Хоч талант дочки був безаперечний, хоч вона вирізнялася яскравою індивідуальністю і бездоганним смаком, її твори довго виставлялися безіменно, інкогніто. Комусь було вигідно подавати шедеври народних умільців безлико колективно. Гриша написав тоді статтю в «Київській правді», де все назвав своїми іменами...

Але детальніше, серйозніше досліджувати мистецтво цієї талановитої сім'ї йому привелося дещо пізніше. Тепер же на них звалилося велике горе. З ним вони й приїхали до Гриші.

Ох і справа виявилася! 33 роки спливло відтоді, а й досі Гриша пам'ятає всіх дійових осіб, найтонші нюанси карколомних колізій. Він здійснив тоді своє журналістське розслідування, щоб довести бездушним соцзабезівцям, які звинуватили Марію Маркелівну Пособчук у приписці робочого стажу, що вони бюрократи, хоч, якщо йти строго за буквою закону, формальне порушення мало місце. Та стара жінка цього просто не знала. Пенсійні документи оформляв однополчанин її сина. Він бачив, що в принципі можна причепитися до тих років, коли Марія Маркелівна, працюючи ткалею, позаштатно у сільмазі прибирала. Потім він казав Гриші: «Я мусив допомогти матері мого друга, котрий загинув на війні. Навіщо я тоді лишився живий?»

Тут Гриша й розгубився. Захищати треба було й цього чоловіка, бо йому падало звинувачення у хабарництві.

Стали шукати з Марією Маркелівною хоч якісь документи, свідчення. Вона відкрила стару скриню. І раптом... Чорне покривало, що лежало на дні, наче співало й плакало, щось хотіло розповісти... Гриша затамував подих. Подивився на Марію Маркелівну. «А це мій синок, як ішов на фронт, попросив, щоб я виткала йому скатерть... Не вернувся. І вийшло чорне покривало...» Гриша зрозумів, що до його рук потрапив шедевр, з яким він понісся, звичайно ж, найперше до Дмитрієвої. «Так, це шедевр з шедеврів», — швидко підтвердила Євгенія Михайлівна, бо розуміла, що зволікати не можна. Марії Маркелівні загрожували судом, штрафом в астрономічну цифру. А далі...

Керівники Спілки художників України, вражені унікальним витвором Марії Пособчук, приймають її членом спілки без проходження потрібного в таких випадках стажу.

Цей козир і тримав у руках Григорій Абрамович, коли його викликали на засідання колегії Міністерства соціального забезпечення УРСР, щоб розібратися з ним за чергову статтю в «Київській правді». В цій піднесеній публіцистиці Гриша популярно розказав усім без винятку працівникам соцзабезу, які вони глухі й байдужі до людини. Це зараз ми можемо реготати до сліз, слухаючи розповідь очевидця про ті анекдотичні «розборки»... А тоді ... Гришу врятувала тактовність і людяність міністра соцзабезпечення Федорова. Він подав пропозицію зарахувати Марії Пособчук замість тих двох років уже творчий стаж члена Спілки художників України. На тому закрити справу, в якій задіяно було багато людей, витрачено силу-силенну їхніх нервів, чимало днів життя. І все це могло піти в пісок, розсіятися в прах у сірих буднях, коли б... Коли б не чорне покривало Марії Пособчук.

У цій історії я виділила чорне покривало. І зразу ж засумнівалася, бо знову-таки, як у вибагливих узорах талановитої майстрині, так і в житті кожної людини все сплетено, взаємозв'язано в тугий вузол. Хоч і повторюсь, але скажу, що випадкового тут нічого нема. Приклад? Будь ласка!

«Дівчино! Ви велика людина!»

У 1965 році Гришу не прийняли до Спілки художників України. Хоч його рекомендували такі особистості, як Іван Врона — перший ректор Української академії мистецтв, Григорій Довженко — соратник Михайла Бойчука, Іван Гончар — один з найвідоміших тоді художників та знавців народного мистецтва. Як на сьогодні, з такими рекомендаціями можна зразу й на академіка йти. А Гриші дали відкоша — і саме тієї миті, коли майже все вирішувалося на його користь, хтось згадав: Тетяна Нилівна Яблонська вважає, що Местечкін помиляється у питанні колористики творів Марії Приймаченко. Тобто картини Марії Овксентіївни на білому тлі — це законна народна творчість, а от на кольоровому тлі — вибачте...

(Закінчення на 4-й стор.).

У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ КОМІСІЇ ПО ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Законом України «Про вибори Президента України» організацію і проведення виборів Президента України покладено на діючу Центральну виборчу комісію по виборах народних депутатів України.

У зв'язку з цим повідомляється, що Центральна виборча комісія по виборах Президента України знаходиться за адресою:

252196, м.Київ — 196, пл. Лесі Українки, 1,тел.296-82-97, 296-13-51, 296-80-71.

Поточний рахунок Центральної виборчої комісії, на який можуть вноситись пожертвування громадян та юридичних осіб до централізованого виборчого фонду, буде повідомлено додатково.

* * *

Відбулось перше засідання Центральної виборчої комісії по виборах Президента України під головуванням І.Г.Ємця.

Розглянуто питання про утворення виборчих округів по виборах Президента України. Комісія прийняла постанову про утворення в Україні 27 виборчих округів. По одному виборчому округу утворено в Республіці Крим, у межах кожної з областей, а також у містах Києві та Севастополі.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про регулювання рівня торговельних і постачальницько-збутових надбавок (націнок)

З метою оперативного вирішення питань щодо стимулювання реалізації продукції вітчизняного виробництва **постановляю:**

1. На часткову зміну статті 2 Указу Президента України від 3 листопада 1993 року № 508 «Про заходи щодо стримування темпів зростання цін» установити, що Кабінет Міністрів України за необхідності здійснює регулювання рівня торговельних і постачальницько-збутових надбавок (націнок) у межах граничного рівня, встановленого зазначеною статтею, та вносить зміни до переліку продукції (товарів), на яку не поширюється обмеження торговельних (постачальницько- збутових) надбавок (націнок).
2. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України
Л.КРАВЧУК.

м. Київ, 2 березня 1994 року.

До 180-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка

«АЛМАЗ У КОЖУСІ»

З книги Павла Зайцева «Життя Тараса Шевченка»

Пропонуємо уривок з книги видатного українського літературознавця і культурно-громадського діяча Павла Івановича Зайцева. Це унікальне видання, здійснене акціонерним товариством «Обереги» з прижиттєвої книги (1955 рік, Нью—Йорк—Париж—Мюнхен), уперше приходить до сучасного українського читача.

Доктор філологічних наук Олекса Мишанич подає відомість про Зайцева, згадки про якого взагалі були заборонені на його рідній землі — Україні.

Народився він 1886 року, помер 1965 року в Німеччині. Закінчив Петербурзький університет. Дослідницькою роботою почав займатися ще студентом, і вже тоді здобув ім'я відомого шевченкознавця. В Україні був членом Центральної Ради, одночасно очолював державні культурно-освітні установи, займався науково-дослідницькою діяльністю. 1921 року виїздить до Польщі, далі жив у Канаді, Америці.

П.І.Зайцев — один з провідних шевченкознавців XX століття. Підготував повне видання творів Т.Г.Шевченка у 16 томах (Варшава, 1934 — 1939 р.р., не вийшов 5-й том). Це зібрання творів вважається чи не найкращим під назвою «Видання П.Зайцева».

У першому томі видання містилася монографія П.І.Зайцева «Життя Тараса Шевченка». Вона друкувалася у Львові 1939 року, та не побачила світ. Весь наклад було знищено більшовиками. Вціліло лише кілька примірників, за якими 1955 року було видано книгу. Її також перекладено англійською мовою і 1988 року видано в Канаді.

Допитливий читач навіть з цього маленького уривка відчує душу живого Шевченка, ще молодої людини, перед якою відкрився шлях свободи... Що було далі, кожен відає зі школи. Та книгу радимо обов'язково прочитати. Це дуже радісне і, водночас, трагічне відкриття. Такого Шевченка ми просто не знали — тим ближче і зрозуміліше стане геніальний син української землі для кожного з нас. А ім'я автора книги посяде гідне місце в духовній культурі народу.

... Познайомивши Шевченка з Гребінкою, Сошенко згодом представив хлопця Василеві Григоровичу, професорові теорії естетики й секретареві професорської ради Академії Мистецтв. Земляк Гребінки, теж полтавець- пирятинець, Григорович був жонатий із дочкою славного українського різьбаря Івана Мартоса. Двері хати цього щасливого подружжя були завжди відчинені для молоді. І як «конференц-секретар» Академії, і як секретар Товариства Заохочення Мистців Григорович багато добра робив для убогої мистецької молоді. Був український патріотом — «не одцурався того слова, що мати співала, як малого повивала, з малим розмовляла», як пізніше сказав Шевченко в адресованій йому присвяті до «Гайдамаків». Добрий, розумний і досвідчений у таких справах, Григорович одразу зміркував, чиї впливи й добре серце треба використати, щоб досягти потрібного результату. Через Гребінку Шевченко вже був знайомий із славним мистцем-малярем, професором Академії Венеціяновим, що був родом з Ніжена, де вчився Гребінка. Венеціянов був «придворнымъ живописцемъ» і так само, як і Григорович, знав добре поета В.А.Жуковського, що був вихователем наслідника престолу цісаревича Олександра. Сподіваючись помочі Жуковського у справі визволення Шевченка, Григорович і Венеціянов представили його впливовому російському поетові.

Бібліотека АТ "Обереги" заснована в 1991 році.

Павло Зайцев

ЖИТТЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Цей передрук (видання 1955р.) появляється за згодою Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці і за фінансовою допомогою Видавничого Фонду НТШ-А з Фундації др. Ольги і др. Петра Мощенків

Акціонерне товариство "ОБЕРЕГИ"

Київ 1994

Нешлюбний син полоненої туркені-кріпачки і росіянина-поміщика, цей поет-романтик умів без яких будь колізій із сумлінням погодити відданість цареві та його родині із своїм широким, гуманним світоглядом. Використовуючи свою близькість до царської родини, він часто уживав своїх впливів на те, щоб поліпшити чиюсь долю, поправити якусь несправедливість або визволити когось із біди. Жалісливий і сантиментальний, робив це щиро. Його особисте походження й замилування до мистецтва (а він був одним із добрих його знавців) могли лише поглибити його співчуття долі українського «алмаза в кожусі». Перед тим, як активно виступити у справі викупу Шевченка, Жуковський постарався добре до Тараса придивитися й міг довідатися про його здібності та невимовно тяжке й цілком безнадійне життя. Бажаючи ближче пізнати Шевченка, Жуковський загадав йому «описати життя мистця» (твір цей або ще не знайдений, або взагалі не зберігся). Прочитавши цей твір на замовлену тему, Жуковський від того часу «почав енергійно дбати» про визволення Тараса від поміщика.

Поруч із Жуковським найбільша роля у виконанні цього шляхетного завдання припала професорові Академії Мистецтв Карлові Брюлову, зросійщеному нащадкові знімчених французьких емігрантів-гугенотів.

(Закінчення на 5-й стор.)

Людмила КОРОЛЬ, журналіст

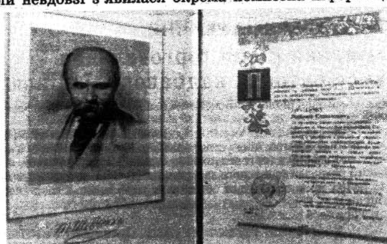
УЧОРА БУВ ПАН, А НАЗАВТРА ПРОПАВ,

або Невеликий спогад про М.Хрущова, лауреата премії імені Т.Г.Шевченка, яка досі лежить у Києві, в звичайному сейфі

Лежать, щоправда, не гроші, а Диплом і Знак лауреата (на знімках). Якраз у ці дні минає 30 років з того дивного часу, коли найповажніша (по-сучасному, найпрестижніша) премія України була присуджена найпалкішому ленінцю,найбільшому уболівальнику України Микиті Сергійовичу Хрущову... У цій історії, як на здоровий нормальний глузд, чимало незбагненного. А як на ті славетні часи, коли могутній неозорий союз братніх народів однією ногою вже стояв у комунізмі, все йшло своїм ходом і ні в кого, звісно, не викликало жодних сумнівів.

1964 рік. Відзначили 150-річчя з дня народження великого Кобзаря. Утретє були присуджені премії його святого імені справді гідним людям: композиторові Станіславу Людкевичу (йому тоді минуло вже 85 років), поетові Андрію Малишку, художникові Василю Касіяну. Все чесно, справедливо. Щоправда, був маленький нюанс. Премію встановлено 1961 року і за її положенням передбачалося, що лауреатів буде три. Але вже цього ж, 1964 року, список розширюється до чотирьох імен. І четвертим став російський письменник Микола Тихонов, якому найвищу відзнаку України в галузі літератури і мистецтва було присуджено із поважною скидкою на те, що він очолював всесоюзний оргкомітет з проведення Шевченківського ювілею. Тобто Шевченківська премія вже на якийсь сантиметр розтяглася, далі вона зовсім стане гумовою, і це також майже нікого не дивуватиме...

Списки лауреатів широко і в обов'язковому порядку друкувалися у всій тогочасній пресі — партійній та комсомольській. І це був ідеологічний захід, проти якого ніхто не зміг і слова мовити. У списках фігурували саме ці чотири прізвища. А коли невдовзі з'явилася окрема помпезна інформація про те, що премію імені Т.Г.Шевченка присуджено М.С.Хрущову на ознаменування усіх його чеснот і з нагоди 70-річчя, то нікому й на думку не спало, що його прізвище не називалося в списку офіційно відзначених українським комітетом по Шевченківських преміях, який очолював тоді, до речі, Олександр Корнійчук.

А відбулося от що. Після урочистого ювілейного вечора, де геніального сина України нарекли мало не комуністом номер один, влаштували гучне застілля. Там браталися члени українського політбюро, командири творчих спілок та інші, кому належало за рангом брати участь у подібних фестивалях. Саме в один із застільних моментів комусь із партійних босів спала геніальна думка ощасливити Микиту Сергійовича премією. Що й було виконано без огидних бюрократичних зволікань, без усяких засідань комітету по Шевченківських преміях. Команда пішла партійними каналами — найбільш випробуваними й чіткими.

Українські ходоки від імені народу України повезли високий дар — Диплом і Знак лауреата (як свідчать знавці цієї історії, гроші — 2,5 тисячі карбованців, мабуть, не стали брати із собою в кишеню чи в конверта, бо це таке... ще зганьбишся перед вождем) до Москви на святкування 70-річчя ювіляра. До речі, медаль виконувалася на спецзамовлення, і неозброєним оком видно, що позолоти на ній значно більше, ніж на інших, не кажучи вже про високу якість друку та оформлення Диплома. Що іще було доставлено ювілярові, можна собі уявити, бо назад, в Україну, те все не повернулося. А от Шевченківська відзнака повернулася. І це не через зловтішні витівки М.Хрущова. Зовсім навпаки — він, наївний, повірив, що справді вже зайняв належне йому місце в сонмищі безсмертних. І тому не міг відмовити собі в маленькій безневинній забаганці — приїхати на милу його серцю Україну, там, серед рідних йому хохлів, одержати ще одну премію.

Така полюбовна домовленість і сталася між ним та розчуленими до сліз ходоками...

То було в квітні 1964 року. Після весни настало літо, а там і осінь... Вірний ленінець М.Хрущов поїхав відпочивати, а інші, ще праведніші ленінці, швиденько здзвонилися між собою і тихенько домовилися про все. І т.д. і т.п. Старші люди пам'ятають, а молодші знають з книжок, що було далі...

Так, усе зрозуміло, скаже наш бувалий у бувальцях читач, але до чого тут святе ім'я Шевченка? А ні до чого, — дозволю собі відповісти. Бавитися цим святим ім'ям нікому не дано. І, мабуть, є якийсь вищий смисл у тому, що Диплом і Знак із зображенням обличчя Шевченка повернулися на рідну землю. І в тому, що вони не потрапили до рук спадкоємців Хрущова, яким рідні корені не потрібні. Кожен вибирає життя по собі...

Знаєте, що сказав Пікассо?

(Закінчення. Початок на 3-й стор.).

А таких робіт у квартирі Мєстечкіна на той час зібралося близько 80 — це в основному ті твори, що відхилялися виставкомами. От їх і вирішено було висувати на здобуття Шевченківської премії. Гришу, як довірену особу Марії Овксентіївни, всі підтримували — від Василя Касіяна до музейних працівників. Саме в Державному музеї Т.Г.Шевченка було розгорнуто експозицію творів М.Приймаченко, висунутих на здобуття.

І раптом... (Знову раптом. Помічаєте?)Виставку вирішив відвідати Андрій Скаба, той самий знаменитий секретар з ідеології. Скромні працівники музею, розчулені цією подією, попросили його сфотографуватися біля робіт Марії Овксентіївни.

— За кого ви мене тримаєте? — обірвав їх головний ідеолог України. — Біля цих картин? Моя мама не гірше, а може, ще краще малювала, — недоступно розвернувся і пішов з виставки.

Так, це загрожувало катастрофою. Шевченківська премія почала видаватися всім, причетним до цієї справи, дуже й дуже примарною. А до засідання Комітету по Шевченківських преміях лишалися лічені дні — мінімум-мініморум. Становище можна було врятувати лише, якби на виставку прийшов сам Петро Шелест. Та як до нього добитися?

Із швидкістю метеора Гриша пише запрошення від імені Марії Овксентіївни, яке доставляють їй у Болотню, де вона його власноруч підписує. І тепер це послання треба доставити в ЦК особисто Петру Юхимовичу Шелесту. Племінника Марії Овксентіївни, члена партії Івана Ющенка на поріг ЦК не пускають. Ідіть, мовляв, загальним порядком, а який цей порядок, одному дияволу відомо. Гриша кидається з листом в експедицію ЦК, розташовану у знаменитому будинку з химерами. Молоденька дівчина жахнулася:

— Ви що, листа Шелесту й терміново?! Та про це й мови не може бути!.. Я тут людина маленька. Від мене взагалі нічого не залежить!

І тут Гриша виголосив промову, яку можна було поставити в один ряд з Цицероновими. Проблема лише в тому, що ораторські перли Цицерона відомі, а от Гришині якось загубилися у вирі наших буднів. Та спробуємо передати суть цього золотого слова, змішаного зі сльозами. За пару хвилин він переконав дівчину і всіх присутніх у кімнаті, що саме вона, це юне створіння, — велика людина. Бо їй випадає нечувана досі місія: довести своєму начальникові, що йдеться про найголовніше, про долю геніальної художниці Марії Приймаченко...

Гриша тепер шкодує, що в тому шаленстві не запам'ятав імені симпатичної дівчини, котра справді своїм вчинком врятувала становище.

Наприкінці дня запрошення лежало у П.Шелеста. А його помічник сказав телефоном:

— Передайте Марії Овксентіївні, що Петро Юхимович дякує їй за запрошення, за талант, який він глибоко шанує. Твори художниці справді гідні премії імені Тараса Шевченка. Петро Юхимович доручив товаришеві Скабі, щоб він висловив цю думку ЦК на засіданні Комітету по Шевченківських преміях...

А коли було опубліковано списки лауреатів і серед них — ім'я Марії Приймаченко, однією з перших зателефонувала Тетяна Нилівна Яблонська. Вона щиро привітала Марію Овксентіївну, а перед Гришою вибачилась... Великі жінки вчиняють завжди мудро й милосердно. А їх творчість є золотим набутком України. Як шкода, що з цими геніальними жінками — усіма разом — не був знайомий Пабло Пікассо. Гриші Мєстечкіну в цьому пощастило більше.

«АЛМАЗ У КОЖУСІ»

(Початок на 4-й стор.)

Іще восени 1836 р. з тріюмфом повернувся з-за кордону цей видатний російський митець-маляр, що довго вчився й працював в Італії. Почав він свою мистецьку кар'єру як «вундеркінд», ще на десятому році життя вступивши до Петербурзької Академії Мистецтв. По цілому ряді успіхів він здобув собі небувалу славу своїм величезним полотном «Останній день Помпеї». Ні один із найбільших мистців світу не зазнавав за життя такого тріюмфу, як Брюлов. Гоголь назвав його образ «воскресенням малярства», Вальтер Скотт, що навмисне приїхав з Англії до Риму, щоб подивитися на цей прославлений твір, казав, що це – «не картина, а ціла епопея». Як італійські, так і німецькі критики й мистці на чолі з Корнеліюсом не знаходили слів похвали для цього образу, а Фльорентійська Академія надала Брюлову титул професора першого ступеня.

Коли в залях Академії виставили його «Помпею», то й Шевченко мав змогу оглянути цей прославлений образ, а згодом — десь уже в травні або червні 1837 року — мав нагоду й особисто пізнати Брюлова. Своє знайомство з ним завдячував Шевченко все тому ж самому Сошенкові.

Побачивши Тараса у Сошенка, Брюлов звернув увагу на «некріпацьке» обличчя хлопця, а довідавшись про його долю й побачивши його рисунки, ще більше зацікавився ним. Коли на бажання Брюлова Сошенко привів до нього Тараса, професор «ласкаво й поблажливо похвалив його рисунки». Шевченко кілька день не тямився з радости: похвала великого майстра й його ласкаве обходження незмірно втішили хлопця, що мріяв про мистецьку кар'єру. Зробила на нього враження й декорація кабінету прославленого мистця. «Червона кімната, обвішана переважно східньою зброєю, освітлена крізь прозорі червоні фіранки сонцем», і сам він у червоному халаті на тлі цієї декорації, — все це назавжди залишилося в його пам'яті.

Коли Тарас, вернувшись додому, оповів про все це Ширяєву, той не тільки не хотів вірити, що Брюлов хвалив рисунки його челядника, а навіть і тому, що він взагалі Брюлова бачив, і хазяїн назвав свого Тараску дурнем.

Одного разу Сошенко застав у Брюлова Жуковського і гр.М.Ю.В'єльгорського. Вони всі втрьох вийшли до другої кімнати, а коли повернулися, то Брюлов сказав Сошенкові: «грунт готовий», натякаючи на те, що йому пощастило заручитися згодою цих панів на участь у визволенні Шевченка. Згодом Брюлов особисто вибрався до полковника Енгельгардта з просьбою, щоб той відпустив свого талановитого кріпака на волю. Місія ця не мала успіху: не до таких людей належав цей уже схарактеризований нами пан, щоб займатися філантропією. Брюлов був ображений, обурений і, повернувшись додому, називав Енгельгардта і «февдалом-собачником», і «найбільшою свинею в торжковських патинках», і «амфібією», але шляхетний гнів видатного мистця, що не звик до того, щоб йому відмовляли в просьбах, нічого тут не міг помогти, — треба було взятися за справу з іншого кінця. Місію цю взяв на себе старенький учитель Сошенка — професор Венеціянов. Син ніженського грека й українки, він, мабуть, тим охочіше взяв на себе ролю «чесного маклера» в цій справі, що брався за визволення земляка. Зрештою, як слушно сказав потім вдячний Шевченко, це був для нього лише «черговий подвиг на ниві мистецтва»: він у таких справах мав уже великий досвід. У розмові з Енгельгардтом Венеціянов почав був од розмов про освіту й «філантропію», але дідич перервав його промову й зажадав конкретного зформулювання справи. Коли довідався, про що саме йдеться, зажадав за Тараса 2500 карбованців асигнаціями, як останню ціну за «ремісника, в господарстві необхідного».

Справа зробилася ясною: треба було дістати ці 2500 карбованців.

Таку версію про участь Брюлова в цій справі (аж до моменту усталення ціни) подав сам Шевченко в своїй повісті «Художник». За нею виходить виразно, що ініціятива викупу мистця-кріпака належала Брюлову і що Брюлов зробив сам і першу спробу порозумітися з Енгельгардтом. Тим часом у своїй автобіографії Шевченко нічого не згадує про ролю Брюлова в описаній уже стадії заходів у праві визволення, не згадує також і про місію Венеціянова, а коротко оповідає лише про те, що «Сошенко представив його... В.І.Григоровичу, маючи на увазі визволити його з лихої долі», і що «В.І.Григорович просив за нього В.А.Жуковського, а В.А.Жуковський, довідавшись попереду від дідича про ціну, просив К.П.Брюлова намалювати його портрет», та що з льотерії, на яку пущено цей портрет серед царської родини, були здобуті 2500 карбованців асигнаціями. Отже ініціятива викупу Шевченка, за цією версією, вийшла не від Брюлова, і переговори з Енгельгардтом нібито вів Жуковський. Суперечності цієї не можна усунути тим міркуванням, що першу версію знаходимо в повісті- творі, де справжні ситуації помішано із створеними фантазією, бо психологічно тяжко собі уявити, щоб Шевченко, докладно описуючи такі зворушливі події свого життя й називаючи по іменах своїх добродіїв, міг поміняти їхні ролі.

Що Шевченко у своїй коротенькій автобіографії пропустив один етап — візиту Брюлова до Енгельгардта, це можна пояснити: не згадав він її тому, що вона була безрезультатна, але все таки загадкою застанеться те, чому в «Художнику» ініціятором пляну викупу виступає не Жуковський, а Брюлов, а в автобіографії Жуковський. Так чи інакше, але певного невідомого нам дня між Жуковським та Брюловим складена була умова щодо малювання портрета Жуковського. Третьою особою, що була втаємничена в цю справу, був гр.Ю.В.В'єльгорський, особа теж близька до царської родини і сердечний приятель Жуковського. Меценат мистецтва, віртуоз-віольончеліст, він завжди готовий був прийти з поміччю кожному нещасливому вибранцеві кожної з дев'яти муз. Йому припала роля зорганізувати льотерію на портрет Жуковського серед членів царської родини.

Здається, що не тільки Шевченко, але й Сошенко не був спочатку повністю втаємничений у цю справу, але згодом Шевченко довідався про те, що справа його визволення, «задумана такими впливовими людьми, як Венеціянов, гр.В'єльгорський і Жуковський, хоч вони й мали впливи, все таки вперед не посувається». «Стан душі Тарасової в той час був жахливий», — оповідає Сошенко, до якого Шевченко з'явився раз «страшно схвильований»: «Проклинаючи свою гірку долю, він не щадив і егоїста-дідича, що не випускав його на волю», і, виходячи від приятеля, грозився, що жорстоко на дідичеві помститься. Оповідав пізніше кн.В.Репніній, що був уже близький до самогубства і лише заспокійлива записка від В.Жуковського повернула йому рівновагу духу: очевидно, Жуковський довідався про це від переляканого Сошенка через Венеціянова або Григоровича. Цей стан Тарасової душі дуже легко зрозуміти. Було це десь уже в квітні 1838 року. Усю зиму 1837-38 р. він, коли не було праці, перебував поза домом свого хазяїна. Сошенко, за протекцією Григоровича, секретаря Товариства Заохочення Мистців, здобув для Шевченка дозвіл працювати в рисувальних залях інтернату для стипендіятів Товариства, де були потрібні гіпсові фігури й інші моделі. Тарас робив великі успіхи в рисуванні, був свідомий цих успіхів, не переставав мріяти про Академію і що день то тяжче переживав своє невиразне й непевне становище. Воля його вабила, але не давалася в руки. Бувало так, що, повернувшись додому по кількох годинах, проведених із Брюловим, цілу добу плакав. Пізнав таких видатних людей, як Григорович, Гребінка, Брюлов, Жуковський, Венеціянов, В'єльгорський. Товариство культурних людей зробилося вже його новою життєвою атмосферою, а тут іще Сошенко, десь у березні, взяв його до себе аж на цілий місяць, за що згодився намалювати портрет Ширяєва. Місяць волі кінчався, наближався будівельно- малярський сезон, і хлопцеві треба було знову йти малювати дахи й паркани, а головне — по зазнаному вільному, повному змісту житті щодня по праці вертатися на брудне горище до Ширяєва та виконувати всі бажання й накази і самого грубіянського майстра, і його дружини, до замітання хати включно. Сама вже думка про це була для нього нестерпна. Тим часом справа й сама наближалася до щасливого кінця. Портрет Жуковського вже був намальований. Льотерію на царському дворі Жуковський і В'єльгорський зорганізували, притягнувши до співучасти в цій справі гр.Баранову, уроджену Адлерберг, вихователку царівен і фрейліну цариці. Портрет виграла цариця Олександра Федорівна. Жуковський на початку травня мав виїхати в далеку подорож по Європі з наслідником престолу цісаревичем Олександром, а тому й сам поспішав. Він атакував листами пані Баранову й просив її якнайшвидше переслати йому гроші. Повні гумору й ілюстровані карикатурками, листи його в цій справі свідчать, як він перейнявся долею Шевченка і як глибоко розумів його духовну трагедію.

«Це п.Шевченко. Він говорить до себе:

— Мені б хотілося образ намалювати, а хазяїн каже хату замітати.

В одній руці в нього пензель, а в другій віхоть, і йому дуже сутужно».

«Брюлов малює портрет Жуковського. Оподаль Шевченко замітає хату. Та це вже востаннє».

«Це Шевченко й Жуковський; обидва перевертаються через голови з радощів».

Нарешті настав радісний день визволення: 22 квітня 1838 року Тарасові вручено «отпускную» — себто документ з підписом дідича про те, що Шевченко одержав від нього свободу. Незадовго перед тим Сошенко дістав замовлення на образи чотирьох євангелистів і в той день пильно працював у своєму помешканні. Раптом у його кімнату через вікно вскочив Тарас, звалив образ, що стояв на мольберті, і кинувся Сошенкові на шию, вигукуючи: «Свобода! Свобода!» Сошенко, зрозумівши, в чому справа, і сам почав душити Шевченка в обіймах і цілувати. Сцена скінчилася тим, що обидва приятелі «розплакалися, як діти».

Брама Сезаму відчинилася перед Шевченком: уже наступного дня він був «вольноприходящимъ» учнем рисувальних кляс Петербурзької Академії Мистецтв. Дійсність переевершила колишні найсміливіші мрії закоханого в мистецтво юнака: він не тільки був вільний і міг «вивчати глибокі таїнства» «божественного мистецтва», але візразу зробився учнем самого «Карла Великого», «безсмертного Брюлова» — майстра, що його, слідом за всіма своїми ровесниками- мистцями, уважав він за «найбільшого живописця» XIX століття, за «найбільшого артиста в світі». Переповнений почуттям вдячности своїм добродіям, двадцятичотирьохлітній хлопець, що його вчора викупили за гроші, як якусь заставлену в льомбарді річ, сьогодні не знав, що з собою робити від щастя: щоразу виймав із кишені свою «отпускную» й цілував на ній підписи великих свідків шляхетного акту — Брюлова, Жуковського й В'єльгорського, вибранців трьох муз, що простягнули одна одній руки, щоб випустити на волю мистця-самородка, сина вільних, співучих степів.

Так відбувся Шевченків «хуткий перехід із горища мугиря-маляра до пишної майстерні» Карла Брюлова. І по двадцятьох роках йому самому «не вірилося», що «дійсно так було», коли згадував, як він, «нікчемний замазура», «з брудного горища...перелетів до чарівних заль Академії Мистецтв», щоб користуватися «наукою і дружнім довір'ям найбільшого артиста в світі».

Тепер уже сном були передпокій апартаментів «февдала- собачника» Енгельгардта і горище «мужика-мугиря» Ширяєва, а дійсністю — вибагливо розкішна майстерня творця «Останнього дня Помпеї», нащадка французьких гугенотів, що мав у туманному Петербурзі відкрити таїнства малярства синові соняшної України. Все було, як у сні або чарівній казці...

Цей крамольний пам'ятник. Йому 55

Ось що згадує В'ячеслав ЧОРНОВІЛ про часи, коли підходити до пам'ятника Кобзареві було небезпечно. Хапали і кидали за грати.

Коли відбувся перший вихід до пам'ятника Шевченка, я саме закінчив університет і поїхав до Львова. Але вже другий вихід, 1963 року, не пропустив.

До речі, починалося все дуже офіційно. Ініціативу виявив чи то обком комсомолу чи ЦК комсомолу. І тільки на другий або навіть третій рік вони злякалися, бо побачили, що формальна акція перетворилася на зборище націоналістів: гуртується молодь, чомусь розмовляє українською мовою, говорить про рідну культуру, літературу.

Це була демонстрація існування нашого народу. Шестидесятники, що духовно народилися на університетських лавах, вийшли на вулицю, щоб заявити про себе.

І почалися репресії, проте хіба ми робили щось заборонене?

Раз на рік, 22 травня, прийдемо до пам'ятника, постоїмо, покладемо квіти. Одного тільки разу — з жовто-блакитною стрічкою (уявити тільки! її швиденько прибрали). Пісень цілком дозволених поспіваємо. А як стали хапати, то — ще цікавіше. Молоді, відважні, затяті... А хапали всіх підряд. Пригадую, одного разу на п'ятнадцять діб «за хуліганство» ув'язнили Миколу Холодного. То Микола написав вірш «Товаришам із тюрми», мало не за Франком...

Стоять хрести на демократах,
Що впали в жовтні на зорі.
В тюрмі Лук'янівській на чатах
Стоять сини-богатирі.
Тюрму колись цю Катерина
Поклала тут, як букву «є».
В тюрмі сиділа Україна,
минуле клянучи своє...

Далі щось не пам'ятаю, а закінчувався вірш такими рядками:

На волі ті, чий фах карати,
На наше слово полювати,
І те, що треба нам плекати,
Мерщій з корінням виривать.
Щоб зникли ми, як ліс в Карпатах.
Як позникали кобзарі...
Стоять хрести на демократах.
Щурі ховаються в норі.

Отакі вірші народжуються за 15 діб.

1967 року мене посадили. І, здається, 69-го був останній вихід до пам'ятника Шевченка. На початку 70-х років пам'ятник Шевченка став ізгоєм.

* * *

Володимир Вікторович Ковінька шестидесятником не був, бо народився пізніше. Без проблем пройшов усі етапи — від жовтеняти до комсомольця, а тому добре знав квітневі тези Леніна і майже нічого — про Стуса чи Симоненка. Аж доки 22 травня 1976 р. випадково (!) опинився біля пам'ятника Шевченку і. абсолютно без антирадянського умислу, поклав туди квітя. За двадцять метрів від пам'ятника раптом спіткнувся. Добрі люди підтримали попід руки і провели до невеличкої кімнатки в Червоному корпусі КДУ імені Т. Шевченка. Там з'ясували, що Володимир — студент істфаку цього університету і пояснили, чому саме 22 травня не можна підходити до пам'ятника Шевченку, а щоб краще зрозумів — з факультету відрахували. Потім Володимир кілька разів вступав до педінституту. Якось його відрахували одразу після вступних іспитів. А затим змилувалися й дозволили вчитися.

Саме такі спогади пов'язує Володимир Вікторович з пам'ятником Шевченку, і сам від цієї дати, 22 травня, він почав цікавитися історією України, а ще — захотів стати учителем.

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

Городянину, який село любить теоретично, ніяк милуватися садком вишневим коло хати й хрущами, які де-не-де ще гудуть. Зате городянин може взяти карту і глянут як то люди добрі на білому світі живуть...

У Бр толюбівці сестри палко люблять своїх братів. У Пивоварівці з ранку до ночі ва рять пиво і, очевидно, не погане, бо зовсім поряд — Хмелів. А ось іще: Музичі і Н граші, близесенько, певно, один радгосп. Тут і думати зайве — у першому не інаки філіал Шпитьківської музичної школи, у другому — ну всі до одного... неграші.

Т льки байки це все. Не вірте своїм очам. Вибратися хоча б у ті Музичі: філіал Ш тьківської школи там таки є, але музик залишилося зовсім мало. Саме село, звичайно, непогане. Як по ньому трохи довше походити та погомоніти з людьми, з'ясується, що тут жила одна з коханок Богдана Хмельницького, а тому свою резиденцію він мріяв заснувати в Музичах. Але не склалося, бо на дівочому городі зросли добрі гарбузи. Адже музичанки — вони горді.

Отаке почуєш, як тільки матимеш час. Та часу не було. Господарі збиралися до Києва на базар, продавати картоплю. І довелося довго вибачатися, що звалилася невчасно. Але що то — сільські люди: вибачили, зрозуміли; дали стільця, прочитали віршів, зіграли на піаніно, показали картини, а ще напоїли молоком, яке пахло яблуками, і нагодували яблуками, що були з радгоспного саду. Одне слово, Токарі зустріли мене по-музичівськи. І Євгенія Анатоліївна, і Андрій Якович, і дівчата: Люда, Олеся, Віта, Наташа, Таня і Марійка — всього шестеро.

ШЕСТИСТРУННІ ТОКАРІ

ЄВГЕНІЯ АНАТОЛІВНА: Говоріть голосніше, я трохи не дочуваю. Ні, музичани ми тільки 12-й рік. А приїхали з Вінниччини. З чоловіком познайомилися в Барі, бо не познайомитися просто не могли: жили в одній хаті, хоч і на різних половинах. Андрій вчився в автодорожному технікумі, я працювала на швейній фабриці (тому й не дочуваю), а потім мене запросили до ательє...

Дітей не було аж два (!) роки, вже й не знала, що робити. 1 вересня мами ведуть своїх діток до школи, а я тільки з-за паркану виглядаю.

Аж, нарешті, сниться Євгенії сон, нібито вона — у полоні у німців, та ще й у концтаборі. Навколо фашисти, люди змучені ходять, а серед них — хлопчик-дитятко. І так захотілося взяти його на руки та пригорнути, що сон виявився віщим. Щоправда, народилася дівчинка Люда. А потім ще п'ятеро дівчат.

Є.А.: А так хлопчика хотілося. Останню дитинку ми навіть в інститут ходили вираховувати, до ворожок. Все дарма.

АНДРІЙ ЯКОВИЧ: Зате за дівчат не гніви Бога, одна краща за іншу.

Є.А.: Це правда, вони щастя моє.

Одне слово, на Люду дуже чекали, а на проблеми, що прийшли за нею — трошки менше. Тому постановили повертатися до села, все легше жити зі своїм городом. Але до якого? До Жениного — Андрієві батьки образяться. До Андрієвого — Жениніи. Тож вибрали нейтральні, але славні Музичі (тут саме була вільна посада завідувача гаражем, а Євгенія з часом влаштувалася технічкою у школі).

Життя у Музичах накладає свій відбиток навіть на приїжджих. Приміром, хоч не хоч, але, якщо тобі від 10 до 16 років, то запишешся до славнозвісного Шпитьківського філіалу і гратимеш на піаніно, як Люда, Олеся, Наташа, чи на баяні, як Віта. А ще може відкритися хист до малювання, як у Андрія Яковича. І тоді буде чим прикрасити свою трикімнатну квартиру, яка декого може здивувати густотою населення на один квадратний метр, але тільки не Токарів.

А.Я.: Нічого, поки сплять поперек ліжка — вистачає. А згодом хату поставимо. Місце вже вибрали.

Творча атмосфера впливає навіть на випадкового гостя, і коли він слухає вірші, писані Євгенією в перервах між шкільними перервами, то вони йому чомусь подобаються, незважаючи на те, що не подобаються районним газетам.

Є.А.: Мабуть, занадто особисті. Якось, правда, прийшла офіційна відповідь з газети. Сказали, що можу починати писати.

Ну, якщо райгазетські рецензори дозволили, то продекламую і я:

Ми такі веселі, в нас сьогодні свято.
Ще одну сестричку нам купила мати.
Нас тепер чотири, майже всі однакі.
Ми такі щасливі, що нас так багато.
Будем слухать маму, будем слухать тата.
То вони нам куплять ще малого брата.

Справді, дуже особисті. Не кожен зрозуміє, що то за щастя, коли у домі багато дітей. І всі: розумні, слухняні, талановиті і одночасно нагодовані, одягнені, доглянуті. Навіть у Музичах, хоч люди там живуть і сердечні, а дорікають: навіщо так багато народжувати, хіба двохтрьох замало? Та про таких і газети не пишуть, а вдома у них весело хіба на свято. А у Токарів — свято щодня.

Є.А.: У мене самої в сім'ї четверо було. І в чоловіка — багато братів. Віточка он яка маленька, а й та каже, що матиме купу дітей. Якщо вона взагалі кого-небудь матиме.

Сумна історія про Вітину хворобу (на щастя, колишню) також супроводжується сном і передмовою до нього: дворічну Віту відвезли з «грипом» до Боярської лікарні, про яку в селі кажуть слова нецензурні, а тому в газеті зацитувати не можна. Полікували Віточку антибіотиками, гормонами, а коли зовсім стало погано, Євгенії наснився сон: пере вона в ріці Вітині колготки, а ті раптом вислизають з рук. Вона біжить, доганяє. А виловила аж на другому березі. Коли прокинулася, вирішила — тікати.

В обласній лікарні, звичайно, не похвалили, що не довіряє районним світилам, але з'ясували, що у дитини астма, ще й алергічна. Довго-довго в домі не було ні килимів, ні квітів, ні тополиного пуху (уявіть собі, як щільно слід закривати вікна пізньої весни). Допоміг тільки гомеопат професор Плотник. І з того часу сім'я лікується травами: читає медичні книги, ставить сама діагноз, обирає собі ліки. Дякувати, в гомеоаптеках рецепту ніхто не питає.

Слухаю вірші далі. Ні з чим не порівнюю, але цікаво, якби Шевченко не отримав вищої освіти, та не потрапив до столиці, та ще й мав шестеро дітей — що б відповіли йому наші рецензори.

Є.А.: У мене колись віршів було повно, але якось чоловік розсердив, то я їх спалила, а в пам'яті не залишилися. Я взагалі часто не встигаю свої вірші записати.

Андрій, здається, відчув провину: Так що ти в тих віршах понаписувала?..

Є.А.: А хіба ти один у мене був. Були перед тобою й інші.

А.Я.: І багато?

Є.А.: Ні. Такий як ти — один.

Суперечка перервалася так само несподівано, як і почалася: Євгенія знайшла потрібного вірша.

Я Марічка-чарівничка, бо у мене кругле личко.
Бо у мене ручки вмілі, помагають мамі милій.
Як у білки, в мене ніжки, вони знають всі доріжки.
І поскачуть, потанцюють, і як коник, погарцюють.
Та нема коли скакати, треба мамі помагати.

Коли Марійка народилася, лікарі сказали, що вона не чутиме.

Марійка народилася без вушка. Один мій знайомий сказав, що це називається морфоза, а не мутація, бо мутація передається у спадок. Тільки хто знає, що передасться у спадок Марійчиним діткам.

Часом здається, що мить зупинилась,
Що горю і болям не буде кінця.
У вічній тривозі я жити стомилась,
За душі дитячі, за їхні серця.
Чорнобиля дні незабутні, болючі.
А де ж винуватець! Що з нього візьмеш!
А діти родяться на вічнії муки.
Каліки нещасні.. Та вже не вернеш.
Нічого не вернеш, нічого не зміниш,
Доводиться жити, як Бог нам дає.
І хто його знає від чого ти згинеш.
О Боже, врятуй хоч дитятко моє!

Є.А.: Може, це й моя провина. Шила на Водохреще і пришила нещастя. У нас на Вінниччині щедрують на Йордан, а тут на Меланки. Я легковажна була. Як відщедрували, три дні відрахувала та й сіла шити. Тепер те шиття і до рук не можу взяти. Так боялася, що Марійка не чутиме...

Цей сон Євгенії також виявився віщим: стоїть вона посеред бурі, і раптом з неба, просто до її рук летить маленьке вушко. Вона підхопила його, приклала Марійці до голови. Вушко і приросло. Баби на це сказали: «Чутиме!» І баби мали більше рації, ніж лікарі.

Є.А.: Караюся зараз. Це ж не мною заведено, що у святі дні працювати не можна. І в сім'ї моїй у Бога вірили, ми жили попри саму церкву. А тут... Іноді докоряю собі, що на базар до Києва часу вистачає, а до Лаври святої — ні. З таким господарством не легко вирватися. Але все одно з'їжджу.

У самому славному селі Музичі церкву зруйнували. Дарма, що в ній ледь не повінчався гетьман Богдан Хмельницький. А, може, саме тому. Навіщо займати площу під нікому не потрібне і нічим не славне. І навіщо народжувати багато дітей, і говорити про творчість не членів спілок письменників, композиторів, художників...

А просто тому, що хочеться. Бо саме приїхала з того села, Музичів. Де все на кілька годин стало з голови на ноги. І поки не повернулося на своє старе місце, мені приємно розказати про талановитих батьків, що виховують шестеро не менш талановитих дочок. А коли сказала щось зайве, приміром, про коханку Богдана Хмельницького, то історик може мене поправити. Просто я це вигадала.

Фото із сімейного альбому.

Ганна РОМАНЦОВА, «Голос України»

МАМИН ДЕНЬ БЕЗ МАМИ

Шестирічний Сашко з гордістю показував альбом, пояснюючи: «Ось це — швидка допомога, а тут — люди їдуть». Посередині автостради був домальований дивний світлофор: він не світив, а сумно дивився своїм єдиним безбарвним оком.

— Але ж у світлофора три ока. Хіба ти не знав?

На зауваження ледь знайомої тьоті ровесник мого співрозмовника — Юрко кинувся домальовувати два додаткових ока. У столичному дитячому будинку «Малятко» йшли заняття з малювання.

Діти як діти: гамірливі, веселі, допитливі. На малюнках в основному квіти. Або візерунки. З вільною темою — набагато складніше. І ще: на жодному малюнку немає найдорожчого — мами і тата. Вони залишилися там, в іншому житті, що вирує за парканом з написом «Стороннім вхід заборонено». Як і дивне створіння під назвою «світлофор», що невідомо для чого блимає своїми помилковими очима. Звідси, з дитбудинку, діти ходять у те життя на екскурсії — зі[illegible] не щодня. Тепер зрозуміли, чому в Сашка вийшов [illegible] малюнок?

Кожного, хто потрапляє у [illegible] «Малятка», зустрічає розкіш дитячої казки: тут тобі і гномики, і русалки, і лісовички-боровички, і жабки (хоча й не царівни) на березі відкритого басейну. У приміщенні, яке стало рідною домівкою для ста п'ятдесяти хлопчиків і дівчаток, вражає відсутність казенного запаху і казенної ж чистоти. Навпаки: все, кожна квіточка, килим і картина прилаштовані любовно, по-домашньому. Таке не влаштуєш напередодні приїзду комісії чи кореспондента з газети. Це як у англійців — чотириста років газон підстригали. А тут же не трава виростає, а діти — сто п'ятдесят хлопчиків і дівчаток. Щоб попри власне горе вони усміхалися і хоча б іноді відчували себе щасливими, недостатньо закупити іграшок. Господиня дитячого будинку, Лідія Семенівна Литвиненко, пригадує:

— День, коли я вперше завітала до «Малятка», був для мене справжнім потрясінням. Я його й досі пам'ятаю — 1975 рік. Тоді сама собі пообіцяла: коли не зможу за рік змінити все — від зовнішнього вигляду вихованців до атмосфери в колективі — піду. Довелося вирішувати безліч проблем. Основні труднощі пов'язані з кадрами. Наші закони надто гуманні до дорослих і надто жорстокі до дітей. Знадобилося 13 (!) років, свідчення в суді 30-ти (!) колег і двох потерпілих дівчаток, щоб звільнити вихователька, яка била дітей і знущалася з них. Тоді я вперше в житті потрапила на суд. Про нинішній колектив я можу сказати одне: дай Боже, щоб усі, хто дарує дітям стільки добра і ласки, були здорові й усе в них було гаразд.

«Мама Ліда» — так називають її малюки. А от Ганнуся свою паперову ляльку назвала кумедно: «Лідія Семенівна». Мама Ліда знає Ганнусину історію і кожного зі ста п'ятдесяти до подробиць. Історії ці — не для слабких нервів.

В [illegible] мами — психічна хвороба. Коли підліковується, почуває себе краще — приходить, провідує дочку. Дівчинка поки що здорова, але лікарі хвилюються, чи не дасться взнаки тяжка спадковість у майбутньому. В Ані мама померла від надмірної дози наркотиків, батько хворий на відкриту форму туберкульозу. Але приходить часто, і яке то щастя для дитини! У Вови мама в місцях позбавлення волі. У вихідні, коли дітей дозволяється розбирати по домівках, за Вовою приходить завідувачка його колишнього дитсадка разом з дорослим сином. До Світланки навідувались якось дідусь із бабусею — хронічні алкоголіки. А ось до Сергійка ніхто ніколи не приходить. Жінка, яка його народила і залишила в пологовому будинку, відтоді сином не цікавиться. Є у Сергійка річ, якій позаздрило б багато «домашніх» дітей — плеєр. Цей подарунок залишився з літньої поїздки до Німеччини. А ще Сергійко дуже гарно і з задоволенням диригує хором ровесників на різних святах. Слух у нього не абсолютний, зате артистизму — хоч відбавляй! Гарненький хлопчик! Знаходилося багато бажаючих його всиновити. Але візьмуть на день-другий додому, подивляться, почитають історію нервової хвороби — наслідок пологової травми — і не наважуються. «Хворі діти не потрібні нікому!» — повірте господині дитячого будинку з 20-річним стажем.

(Закінчення на 7-й стор.).

МАМИН ДЕНЬ БЕЗ МАМИ

(Початок на 6-й стор.).

Взагалі звідси все бачиться по-іншому, аніж з того боку паркану. Що таке добре, що погано... Добре, коли протверезіла мати хоч інколи згадує про дитину і розпитує дорогу до «Малятка». А погано, коли замість непривітної домівки — гарний, теплий дитячий будинок з безліччю прекрасних іграшок. Закон, що забороняє розлучати рідних братиків-сестричок при всиновленні, — поганий, бо позбавляє одночасно всіх можливості знайти сім'ю.

І «винахід» 50-х років — триступінчата система виховання «державних» дітей (будинок дитини — до трьох років, дитячий дошкільний будинок — з трьох до семи, інтернат — з семи до повноліття) — погана система. Малюкам доводиться тричі міняти сім'ю, відриватися від людей, які знають з дитинства всі нюанси їхнього характеру і здоров'я. «Минулого року, — розповідає Лідія Семенівна, — ми, як експеримент, відкрили перший клас на базі нашого ж закладу. (Раніше тут діти виховувалися лише до семи років). Це дозволить хоч якось полегшити й без того сильне психологічне та фізичне навантаження».

... У «Малятку» знають, що подарунки мають звичку приносити: по-перше, Дід Мороз; по-друге, Снігуронька і по-третє — гості. Того самого дня чекали Ольгу Богомолець, яка передала будинкові 14 мільйонів купонів і вручила куплені на них кросовки і костюмчики.

— Матеріальне становище зараз скрізь тяжке, — продовжує Лідія Семенівна. — Нас держава намагається фінансувати як слід. Але божевільні ціни на геть усе змушують шукати добрих людей на стороні. Минулого року нам істотно допоміг Перкомбанк — виділив кошти на ремонт нового спального корпусу для школярів. Приїздять іноземці, привозять гуманітарну допомогу. Влітку нас знову запрошує сім'я з Німеччини, що займається благодійництвом. Але не знаю, чи вистачить коштів, щоб придбати квитки, — проїзд ми повинні оплатити самі. Так і перебиваємося: хто мандарини привезе, хто — подарунки на свято. Всього вдосталь. От тільки якісних рибопродуктів і вдень із свічкою не знайдеш...

Дітям, що потребують дієти, готують окремо. Дають і ласощі, і фрукти. І дні народження справляють як годиться: з тортом і свічками. Але... не вдома.

Не домашні діти... Вони охоче читали віршики («домашніх» не умовиш), співали хором «Жил да был черный кот...», розповідали, чим закінчилася остання серія «Марії». Їм подобається, коли хтось цікавиться їхнім малечим життям, і вони серйозно відповідають на всі запитання: чим займались, як звуть друзів, в які ігри полюбляють грати, які подарунки привезли на Новий рік гості.

— Одними з перших, хто до нас прийшов, — розповідає Лідія Семенівна, — були ієромонахи Києво-Печерської лаври. Це надзвичайно добрі, освічені молоді люди. Вони допомогли нам похрестити дітей. Пам'ятаю, я тоді догану отримала — років шість тому. Кожному вони пояснили, що означає їхнє ім'я, який у них ангел-охоронець. Бог є над нашими дітьми.

... Я запитала у дитячого гурту, ким мріють стати, коли виростуть. Хтось відповів — лікарем, хтось — міліціонером, хтось — директором, як Лідія Семенівна. Наш знайомий Сергійко сказав, що «вивчиться на масажиста». Охороняйте ці малечі мрії, святі небесні ангели! Бо за статистикою більшість «недомашніх» діток в кращому разі закінчує ПТУ, в гіршому... На жаль, повторює злочинний шлях своїх батьків. І ще подбайте, любі ангели, щоб і в них з'явилося нарешті таке прекрасне і потрібне свято — мамин день.

Богдан БЕРЕКЕТА, «Голос України»

«ЖИВЕ В ТІЙ ХАТІ СИВИЙ-СИВИЙ СПОМИН...»

У Камінь-Каширському районі Волинської області мешкають 38 сімей, у яких по троє дітей і більше виховують татки без матусь. А разом на Волині — 63 такі сім'ї.

Село Добре, що за 22 кілометри від районного центру, — це глибоке Полісся. Рівнина — скільки оком кинеш. Поруч — річка Турія, береги якої вишиті дрібненькими верболозами. Тиша, спокій, цілюще повітря — ніби на іншу планету потрапив. Так ось, у Доброму мешкають п'ять сімей, у яких дітей виховують чоловіки без дружин. Без мам ростуть діти. В різні роки померли їхні мами.

Хата Івана Матвійчука — на краю села. Будував він її в молоді роки разом з дружиною Вірою. Біля хати росте виноград, яблуня у вікно зазирає... А край городу, де в клуні круглий рік зберігається запашне сіно, росте чотири кущі калини. І виноград, і яблуню, і калину садила дружина. З того часу, як вона померла, чоловік пізньої осені не зриває червонних кетягів калини, пташки живляться ягодами всю зиму. А ще біля хати вони вдвох криницю викопали. І переконаний Іван Артемович, що смачнішої води, як у цій криниці, немає ніде в світі. Все в цій хаті, на цьому подвір'ї дороге, пам'ятне, бо ж разом з дружиною добро наживали. А найдорожче — три дочки: Ліда, Оксана і Віра. Найстарша Ліда — студентка Волинського університету, вже заміжня, Оксана закінчила медучилище, працює у будинку дитини в Луцьку, а Віра — учениця четвертого класу. Вона сьогодні — його найперша помічниця. В селі діти, а й без мами, рано встають, пізно лягають. Господарка велика, є й біля чого ходити: корова, бичок, троє свиней, гуси, кури... У хаті лад треба дати. Старші дочки часто навідуються додому, але щодня батько з найменшою пораться. Іван Артемович навчився їсти варити, білизну прати. Признався, що дуже важко було йому навчитися корову доїти.

— А от хліба пекти так і не вмію, — розповідав чоловік, коли сиділи в одній із кімнат його будинку. — Нині в селі всі печуть хліб, а я ні. За мене мої родичі це роблять. Хоча мірошником у місцевому колгоспі працюю вже років п'ятнадцять, свіже борошно маю. Якийсь страх мене тримає, що такого хліба, як пекла моя Віра, не спечу.

У всіх чотирьох кімнатах цієї хати стіни прикрашені вишиваними рушниками, картинами на сюжети українських народних казок. На ліжках — вигаптувані подушки.

— Це все мамина робота, — тихо, із сльозами на очах говорила Оксана, яка день тому приїхала із Луцька щось по господарству допомогти батькові. — Мама всім нам приготувала посаг...

Оксана показала зо два десятки домотканих рушників, вишитих мамою. На них — поліські мотиви в чорно-червоних тонах милують око. Кілька з них — на спеціальній грубій основі, що можна побачити тільки на Поліссі. І простирадла — ажурно помережані, ще здається зберігають тепло жіночих рук. Віра Адамівна ручним мереживом оздоблювала дочкам одяг.

Уперше у своєму житті я побачив на стіні у цій хаті іконостас з п'ятнадцяти ікон. Гарний — аж очі вбирають. Як сказала Оксана, це подарунок їхній мамі від батькової матері Євдокії Петрівни. Біля цього іконостасу свого часу їхніх батьків благословляли на довге й щасливе життя, а недавно перед ним схиляла голову Ліда, настане час і для Оксани та Віри... Добрі традиції бережуть в цій родині.

— Наша мама завжди з нами, ніби десь вийшла, затрималась, але скоро прийде, пораться на кухні, в городі, а ввечері вишиватиме, — говорила Оксана, складаючи рушники, найдорожче придане, приготовлене донькам мамою.

Ганна Бегаль залишила своєму чоловікові Іванові трьох синів: Святослава, Віталія і Олександра. Хата у них старенька, дерев'яна, невідь коли будована. Ластівки гніздо біля вхідних дверей мостили. Кажуть, в тій хаті, де водяться ластівки, щастя поселяється. А сюди горе прийшло: у 37 років тяжка хвороба звела із світу Ганну Василівну.

— Коли невістка помирала, то заповідала рідній сестрі Марії, щоб та її золоту обручку і сережки зберегла для першої невістки, яку приведе до хати котрийсь з її синів, — тяжко схлипуючи, витираючи сльози, розповідала сімдесятирічна Пелагія Юхимівна. — Сини її ще в школі вчаться, але виростуть... Мені дуже важко, бо четверо чоловіків у хаті. Я вже казала синові, може, одружився б, а він і слухати не хоче, весь час на роботі пропадає. Механізатором працює. Але хіба можна вікувати без жінки? Ой, то важко чоловікові...

А ось Олександр Антонович Дем'янюк, котрий живе в селі Карасині цього ж району, двадцять сім років без дружини. У молодому віці померла Мотря Іванівна, залишила чоловікові три дочки й чотири сини: Ганну, Марійку, Катерину, Петра, Володимира, Степана, Івана. Найстаршій — Ганні тоді було двадцять років, а Іванові — лише три місяці. І всіх дітей батько сам виховував, вивів, як то кажуть, у люди. Видавав дочок заміж, синів одружував. Кожній дитині сам готував придане. Кому корову давав, кому теля... У тій великій печі, яку мурував разом з молодою дружиною, всі оті двадцять сім років, як удівцем, він двічі на тиждень пече хліб.

Коли я вперше десять років тому побував у хаті Олександра Антоновича, то застав його за прасуванням шкільної форми для сина Івана. Розмовляючи зі мною, чоловік штопав якусь одежину... І розповідав:

— Коли Іванко був малим, то люди вмовили мене віддати його до Будинку дитини в Луцьку. Я не хотів, але подумав, що, може, для нього так буде ліпше. А після цього мені сором було дітям в очі дивитися. Через три місяці забрав його додому. І виріс він у мене на руках.

Останнім з дітей одружився Іван, привів до батькової хати молоду дружину. А хліб для дітей продовжує пекти Олександр Антонович. Звик. Скільки то заради дітей своїх знесла людина! І хоч би як сьогодні світилося радістю його обличчя, хоч би як ховав він утому, вона в нього, все ж таки, була. Але це була солодка стома — в ім'я дітей, котрі зростали без материнської ласки. Він ніколи навіть не думав, що в нього може бути дружина, мачуха для його дітей. Можна по-доброму подивуватися такій гордій чоловічій чистоті.

Добре, що не єдиний він на Поліссі. У Івана Мартинюка із села Видричі дружина померла... на похоронах, четверо дітей залишила чоловікові. Іван Матвійчук із села Раків Ліс шестеро дітей виховує.

У Камінь-Каширському районі не пам'ятають, щоб чоловіки, які залишилися без дружин, покинули дітей. І не так часто одружуються вдруге. Зрозуміло, що вони позбавлені сімейної радості, домашнього затишку, жіночої ласки. Але у них своя радість — діти. І коли кажуть, що в хаті три кутки займає жінка, а тільки один — чоловік, то в житті — це не завжди так.

Волинська область.

Леонід ГАШИНЬ, «Голос України»

ПЕРСПЕКТИВА ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ

Не новина, що навіть «най - найчоловічіші» професії здатні опанувати й жінки. Не обійшлося без них і в зоні відчуження — на ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. А може, легендарна жіноча стійкість здатна протистояти й іонізуючому випромінненню? На жаль, ні. Хоча, з'ясовується, радіація не така вже й неупереджена щодо статевої належності жертви.

Якоюсь мірою це враховано в Нормах радіаційної безпеки — для «жінок репродуктивного віку», тобто до 40 років, введено додаткове обмеження дози опромінення «на ділянку таза». Щоправда, воно таке теоретичне, що дотримати його можна хіба що в лабораторії, а не в «польових» умовах «зарубіжної» території. Чи не тому в жінок, які зазнали радіаційного впливу, за свідченням медиків, частіше трапляються ускладнення під час пологів. Зокрема, асфіксія буває мало не в кожної другої новонародженої дитини. Близнята у цих жінок народжуються втричі частіше.

Вибірковість опромінення помітна і стосовно інших хвороб, спільних для жінок і чоловіків. Приміром, різні утворення в щитовидній залозі у жінок-ліквідаторів з'являються приблизно в 2,5 раза частіше, ніж у чоловіків. Атрофічний гастрит мають 30 відсотків чоловіків-ліквідаторів, а серед жінок його виявлено у 43,1 відсотка. Не набагато відрізняється ситуація з випадками погіршення периферійної крові та кісткового мозку. Скажімо, на анемію страждають кожен десятий чоловік, а жінка — кожна восьма.

А що вже говорити про тих, хто залишився жити на радіаційно забруднених територіях. Ішемічна хвороба серця у жінок спостерігається майже вдвічі частіше, ніж у чоловіків.

До того ж заклопотаним жінкам ніколи звертатися до лікарів. Особливо, коли на руках ще й «чорнобильські» діти. Та й немає у нас повного національного реєстру постраждалих внаслідок чорнобильського лиха. Використано окремі дослідження різних медичних колективів. А всі мають один висновок: «Бережіть жінок!». Тим більше, що їх з часом може стати менше. Адже встановлено: після опромінення жінки стали рідше народжувати дівчаток. Мабуть, природі краще відомо, хто їй більше потрібен для приборкання радіації.

Та, погодьмося, радіоактивна планета із самими чоловіками — перспектива не найкраща.

«МОРЖИХА» ТА «МОРЖЕНЯТА»

На засніжене подвір'я дитсадка Сумського виробничого об'єднання «Насосенергомаш» випорхнула зграйка малюків. Босоніж, в самих трусиках, разом з вихователькою (також у пляжному вбранні), хлопчики та дівчатка бігають майданчиком. А потім, о жах, виливають на себе по відерцю крижаної води!..

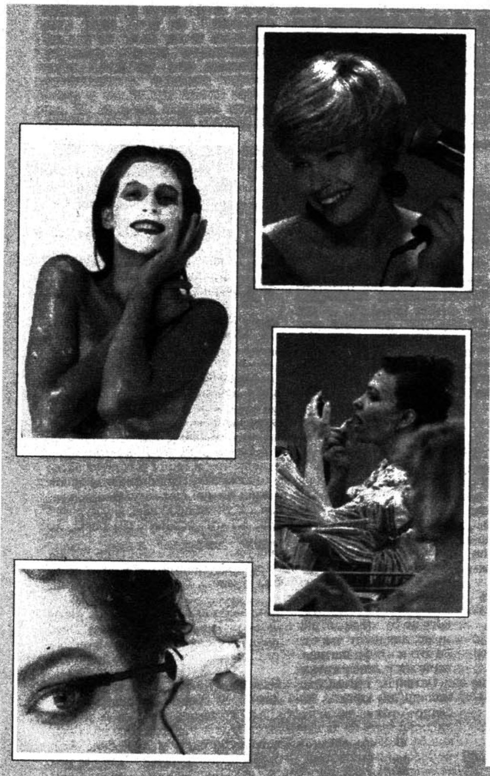
Таку картину можна тут спостерігати щодня. З легкої руки завідувачки дитсадка Лариси Матюшенко культивується оздоровча система за вченням Порфирія Іванова. Справа суто добровільна, але батьки, які ризикнули, — задоволені. Їхні діти легко переносять загартувальні процедури, а головне — привчаються бути здоровими, менше хворіють.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Краса вимагає жертв

ФОРМА ВУХ — ДОВІЛЬНА

Людмила МИКИТЮК, «Голос України»

Яка хвиля прокотилася в душі хірурга, коли він зняв бинти і вперше пред'явив світові, власникові й собі новий носик Майкла Джексона? Ким він себе почував: скромним скульптором, намісником самого Творця на Землі чи просто випускником медичного закладу, де вчать не боятися скальпеля у власних руках? Чи не переслідували його ті ж видіння, що й автора повісті «Ніс»? І чи не мучили б вразливого автора сьогодні сюжети повістей «Вуха», «Очі», «Губи», коли хірургія так далеко просунулася вперед?

Хтозна, хтозна.

Ми вивчили тільки практичний бік цієї космічної проблеми. Достеменно встановлено, що в Київській міській косметологічній клініці вам зроблять корекцію носа, вух, очей, губ, щік. Якщо ви побажаєте замінити ваші просто вуха на вуха у формі крилець херувима, то вам відмовлять. У кращому разі, настійно будуть не радити. Але коли у вашого сина вушка, як у Чебурашки, стирчать, то їх залюбки притиснуть до голови. І ви можете пригортати голівку вашого дитяти, і вам ніщо не заважатиме.

А ніс? О, ця драматична частина обличчя — ніс! У практиці головлікаря клініки Інни Волощенко була пацієнтка, красуня, онучка академіка, яка вирішила стати диктором телебачення. А який телевізійний ніс без благородного горбочка? Пацієнтка власноруч схимерила малюнок гіпотетичного носа, майбутньої окраси УТ, і поставила на стіл перед хірургом.

Інна Іванівна до кінчиків нігтів лікар, що оперує такими поняттями, як доцільність, дефект і норма, відмовила. Пацієнтка зробила операцію в Грузії, потім у Москві, потім ще кілька операцій. На її носику з'явився свищ, який не гоїться. Останню операцію вона робила в Парижі, але, на жаль, марно. Французи, які, до речі, високо цінують кваліфікацію київських косметологів, як і німці, канадці, поляки, — не допомогли.

Отож ставтеся до ваших носів по-дружньому, але не надто серйозно. І віддавайте перевагу профілактичній та консервативній лікувальній косметології. Якщо ви вирішили так вчинити, то ми дамо вам кілька порад. Перша: не бійтеся розчинити двері косметологічної клініки. Повірте на слово, далеко не всі відвідувачки таких закладів їздять на «Вольво». Друга: не бійтеся приводити туди своїх дітей, починаючи з 12-річного віку. Таких мам тут дуже поважають. Як і літніх жінок, що наважуються на пластичну операцію, аби зберегти молодість. Шановні чоловіки, заради яких це робиться, оцініть подвиг.

Коли ви прочитаєте цей матеріал, відкладіть убік газету і зробіть маску.

Поради від Клеопатри

Навіть якщо це буде перша маска у вашому житті. Вимоги до маски прості: вона повинна робитися зі свіжих продуктів, бути гомогенною (тобто добре розтертою) і наноситися на чисте обличчя. За основу будь-якої маски для будь-якої шкіри беруть толокно, перемелений і просіяний «Геркулес», крохмаль. В цю основу для жирної шкіри додають будь-які соки, овочі, ягоди, фрукти, для сухої і нормальної — жир, олію, мед (обережно, в кого розширені судини), жовток, ягоди.

Мийте волосся кип'яченою водою — вона м'якша. Споліскуйте підкисленою кількома краплями лимонного соку і робіть це у мисці. Можна запарити житній хліб на 40 хвилин, злити воду й прополоскати нею волосся. Масне волосся споліскується водою, в якій розведено трохи гірчиці. Сухе волосся любить маску з жовтка. Жирне — тільки не лякайтеся — з гірчиці, яку розводять до густоти сметани, наносять на голову по проділах і тримають до легкого пощипування. На будь-яку голову за годину до миття можна нанести суміш з однієї столової ложки коньяку, тертої цибулі, касторки, меду, жовтка. Або ж 10 крапель вітаміну А плюс чайна ложка меду плюс сік цибулі. Але майте на увазі, що цибульний запах досить стійкий і добре проявляється в вологу погоду.

Поради від Інни Іванівни

Життя-буття сьогодні для жінки мало облаштоване. Собаче життя. Отож відчуйте радість, що його можна поліпшити такими простими, цілком доступними дрібничками, які є під рукою. Ну, а коли ви хочете, щоб зціленням вашої жіночої сутності зайнялися фахово, йдіть до фахівців. Косметологи запропонують вам тьму всіляких новинок. Наприклад, натуральні олії, якими вміли користуватися ще єгиптянки за три тисячоліття до Різдва Христового. Найсучасніший напрямок косметики на Заході. А як звучить — мандаринова, мелісова, лавандова, евкаліптово-чебрецева... Дитяча ромашкова для ванн, доросла лимонна для душу. Для волосся, носа, зубів. Запропонують трав'яні маски-гелі або євпаторійські грязі, які в спеціальній тарі привозять до Києва. Чи масаж з ультразвуком. Можна організувати природний загар без ультрафіолетових променів. Або придбати чудодійний швейцарський крем, який на півроку зробить ваш бюст, як сказано в анотації, «повним, круглим, гарним».

І остання порада. Хоч кілька хвилин на добу будьте егоцентричні. Любіть себе. Незалежно від того, яка у вас форма вух. Інна Волошенко як головний косметолог Міністерства охорони здоров'я України попереджає: це корисно для вашого здоров'я.

Ми — спортсмени!

Прибирання чи заплив на 1500 метрів

Учені з італійського інституту проблем спорту опублікували дослідження, в якому наведено порівняльні дані, що характеризують витрати енергії під час ведення домашнього господарства і занять спортом. За середню домогосподарку брали жінку віком 35—37 років вагою 70 кілограмів, котра має чоловіка і двох дітей і котра не займається якимись «підробітками» — тільки домашнім господарством.

З'ясувалося, що, застилаючи подружнє й дитячі ліжка, домогосподарка витрачала енергію, рівну тій, що потрібна лижникові, котрий пробігає двокілометрову дистанцію.

Вимити підлогу (в Італії підлога в будинках, де мешкають люди середнього достатку, вкрита звичайно керамічною плиткою) у квартирі площею близько 75 кв.м — це все одно, що подолати заплив на 1500 метрів.

А приготування обіду вимагає таких же зусиль, як двогодинна гра в регбі.

Відомо, як футболісти виснажуються за час матчу. Так ось, протягом 8 годин жінка, котра виконує нескінченні й непримітні сторонньому оку домашні обов'язки, витрачає енергії не менше, ніж футболіст під час матчу. Наведемо й інші порівняння: 8-годинний робочий день домогосподарки за енерговитратами дорівнює велосипедним гонкам на відстань 80 кілометрів чи грі у великий теніс протягом 120 хвилин.

На жаль, ні призового фонду, ні якихось нагород для жінок, котрі виконують пекельну домашню роботу, не передбачено. А чоловік, повертаючись з роботи, заявляє, що смертельно стомився й за один присід з'їдає обід, на котрий витрачено стільки сил, примовляючи при цьому, що «дехто сидить вдома й нічого не робить».

«Панорама».

Дуже жіноча розмова

«Я тебе кохаю»...

На жаль, рано чи пізно, але всі жінки починають помічати: минуло кілька років шлюбу, і кохання кудись щезло. Пригадують часи, коли почувалися коханими і щасливими, охоче фліртували з «рідним» чоловіком, сімейні вечори не видавалися такими нудними. Час від часу вони гортають родинні альбоми, відновлюючи в пам'яті роки, сповнені почуттів і вражень. Але старих спогадів замало, щоб відігнати від вашого кохання дрімоту. Любі жінки, прислухайтесь до порад польського психолога Єви Заблоцької і перші виявіть ініціативу. Бо ініціатива, на її думку, гарант успіху. Особливо, коли ви казатимете про кохання...

1. Зателефонуй до нього на роботу і скажи без попереджень: «Ало, скарбе мій! Я тебе кохаю». Потім кидай трубку.

2. Заплануй романтичну вечірку зі свічками і музикою, наприклад, в ресторані або кав'ярні. Зроби все можливе, щоб цей вечір перетворився на романтично-гармонійний тет-а-тет.

3. Скажи йому одного разу: «Якби ми не одружилися, я стала б твоєю коханкою».

4. Час від часу роби йому компліменти на кшталт: «Твої очі сміються, коли ти тримаєш мене за плечі» або «Я хмелію від твоїх парфумів».

5. Подивися на нього зосереджено якусь хвилину й усміхнись (нібито своїм думкам). А коли поцікавиться причиною твоєї радості, скажи, що відчуваєш себе дуже щасливою поряд зі своїм коханим.

6. Будь уважна до нього. Покажи, що зацікавлена ним і його самопочуттям. Змусь, щоб сходив до поліклініки на медогляд.

7. Купи платівку з його і твоєю улюбленою мелодією. І влаштуй приємну вечірку в компанії: ти, він і мелодія. Романтичні приємні спогади гарантовано!

8. Якщо його довго не було, наприклад, вирушив до службового відрядження, скажи, коли повернеться, як дуже бракувало тобі його.

9. Вклавши до кишені його піджака твоє нове фото, на звороті напиши: «Кохаю тебе».

10. Якщо ти маєш від'їхати на кілька днів або й довше, надішли йому касету із записаним освідченням у коханні.

11. Підштовхуй свого чоловіка, щоб він казав: «Кохаю тебе». Чоловіків часто треба заохочувати, щоб вони і відважилися на ці сентиментальні слова.

12. Час від часу цитуй свого чоловіка, щоб у нього склалося враження, що ти уважно його слухаєш, а слова береш до серця.

Він не дбає про дітей...

Що робити, коли батько не горить бажанням виховувати власних дітей? Якщо їхня природна непосидючість тільки дратує? Адже він мріє про спокій у домі. В чому шукати причини?

А причини можуть бути найрізноманітніші. Найтиповіша ситуація, коли чоловік, який щойно повернувся з роботи, просто з порога стає жертвою безлічі запитань, сімейних новин і суперечок, вирішити які повинен тільки він. Чоловік почуває себе стомленим, він намагається втекти від домашніх проблем, утупившись у телевізор чи газету. І ось дружина вирішує взяти на себе роль третейського судді: починається виховання у присутності (хоч пасивній) батька.

Це саме той момент, коли глава сім'ї, махнувши на все рукою, заявляє: «А, робіть, як знаєте».

Дружина відчуває себе самотньою, її авторитет підірвано в дитячих очах, а діти дуже швидко здогадуються, як легко уникнути покарання... Непросто змінити такий хід подій. Але варто спробувати, бо інакше з часом жінка може втратити і чоловіка, і дітей.

Спробуйте поговорити з чоловіком. Спільно знайдіть можливості уникати конфліктних ситуацій. Наприклад, виробіть звичку: коли батько повертається додому, залишайте його на півгодини у спокої.

Поговоріть з дітьми. Поясніть, що тато цілий день тяжко працював і хоче трохи відпочити. Діти набагато краще розуміють дорослих, ніж нам це здається.

Також поясніть дітям, що всі сімейні справи ви вирішуєте разом з батьком, щоб вони не сприймали його як п'яте колесо у родинному возі. Дітей легше переконувати, коли їхні батьки одностайні у своїх поглядах. Ніколи не відмовляйте такими словами: «Не знаю, іди запитай у тата!» Діти повинні відчувати, що мама і тато — це щось єдине, це родина. Натомість можете сказати: «Я повинна поговорити про це з татом. Завтра вранці скажу тобі наше рішення».

Вільний час плануйте разом з чоловіком і дітьми, враховуючи бажання кожного. Замість того, щоб сидіти перед телевізором, влаштуйте якусь небудь сімейну гру. Це буде приємно і вам, і дітям. Ви відчуєте себе єдиною сім'єю.

Так само плануйте і вихідні. Вислухайте побажання кожного. Нехай діти самі вирішать, як найкраще провести вихідний. В такий спосіб вони вчитимуться йти на компроміси.

І запевняємо вас: кожен чоловік, який таким чином стане учасником родинного життя (не тільки коли мова заходить про покарання), знайде своє місце в родині — і залюбки дбатиме про своїх дітей, а в їхніх очах завжди буде «любим татком».

З польського журналу «Клавдія».

Ігор ГРУШКО, «Голос України»

І ШВЕЙЦАРЦІ НЕ ВСТОЯЛИ

Виявляється, суворий митний і паспортний контроль, особливі заходи безпеки на кордонах, спеціальні закони, ухвалені західноєвропейськими парламентами, щоб захиститись від напливу небажаних іммігрантів зі Сходу, зовсім безсилі перед... жіночою вродою. Особливо наших, українських жінок.

Не встояла перед нею і чоловіча половина Швейцарії. Докази? Перебуваючи у відрядженні в цій країні, зайшов до консульського відділення українського посольства, що у Берні. Розмовляли з третім секретарем Михайлом Гавришем про різне. Традиційно поцікавився: чи є в Швейцарії українська діаспора? «Взагалі то є, дуже маленька. Хоча останнім часом стала швидко збільшуватись», — почув у відповідь і здивувався. Бо добре знаю: навіть громадянам сусідніх [країн], щоб отримати роботу й право на [про]живання у «супернейтральній» Швейцарії, треба спочатку знайти роботодавця, оформити купу всіляких документів...

Секрет збільшення кількості українських громадян, вірніше — громадянок, на швейцарській землі розкрив М.Гавриш. Виявити цю цікаву тенденцію у суспільному житті маленької країни вдалося завдяки тій же бюрократії.

Щоб одружитися або вийти заміж, швейцарцю чи швейцарці обов'язково треба подати до загсу, окрім інших документів, ще й свідоцтво про народження. Причому «свіженьке», яке видається у необмежених кількостях державними органами на перший запит тамтешнього громадянина. Старі свідоцтва до уваги не беруться, такі там закони.

От і телефонують, їдуть до консульського відділу українського посольства наші молоді громадянки, яких знайшли в Україні швейцарці і, запропонувавши руку та серце, привезли до себе додому.

А прохання у них єдине — офіційно засвідчити, що те старе свідоцтво видається у нас один раз і на все життя. Інакше не одружать.

— І як, засвідчуєте? — запитав я.

— Звичайно, — посміхнувся Микола. — У середньому двічі на місяць. Причому незабаром, мабуть, доведеться видавати більше таких довідок.

Вірте після цього нашим скептикам: мовляв, не цікавиться Україною Західна Європа...

Про що розповість сумочка

Психологи переконані: з того, що зберігається в жіночій сумочці, можна багато [діз]натися про її хазяйку. Спробуйте в хвилини відпочинку провести невеличкий експеримент. Звичайно, не варто надто буквально сприймати наведені характеристики. Поставтеся до них з гумором. До речі, таке можна провести й для чоловіків — тільки замість сумочки взяти портфель або гаманець.

СТИЛЬ «ХАОС». У сумочці цього стилю речі першої потреби лежать глибоко на дні. Доводить[ся] виймати половину то[го], що в ній міститься, аби знайти проїзний квиток чи записничок.

Що можна сказати про власниць таких сумочок? Очевидно, вони живуть під девізом «Жодних проблем!» Невразливі, привітні, вони, все-таки, можуть «запросто» підвести будь-кого, забувши про обіцянку і не вбачаючи в цьому нічого поганого. Легко знайомляться, легко розлучаються. І ще одна особливість: ніколи не м[ожн]а наполягати, щоб л[юд]и такого складу щось швидко зробили або знайшли. Це виводить їх з рівноваги. І в побуті, й на роботі з такими людьми важко.

СТИЛЬ «ЗРАЗКОВИЙ ПОРЯДОК». Тут сумочка — цілковита протилежність попередній. Усе, що знадобиться, завжди під рукою. Сама сумочка ніколи не буде крикливого кольору, перевагу надано м'яким кольорам та суворим формам.

Характер жінок, які мають такі сумочки, активний і надійний. Вони коректні, чемні, впевнені в собі. Мають організаційні здібності.

«КОЛЕКЦІЙНА СУМОЧКА». В ній — використані квитки в кіно та театр, зім'яті рецепти, проспекти, гудзики, вирізки з газет та журналів з корисними порадами, конверти, листи, фотографії...

Власниці таких сумочок мрійливі і дещо безтолкові, не дуже практичні в житейських справах.

НА ВСІ ВИПАДКИ ЖИТТЯ. Чого тут тільки немає! Запасні окуляри, ліки, малий телефонний довідник, дезодорант, манікюрне приладдя, кілька комплектів ключів, нитки з голкою, поліетиленові мішечки...

Такий набір свідчить про діловитість, практичність та житейську мудрість жінки. А інколи й про добре серце. Та коли все це (або майже все) виявиться в портфелі у чоловіка, то його можна назвати людиною педантичною і невлаштованою в житті.

ДІЛОВИЙ СТИЛЬ. У сумочці постійно лежать записники, набір поштових марок і конвертів, товстий зошит, спеціалізований журнал і свіжа газета, обов'язково ручка, і не одна. Останнім часом у цьому комплекті з'явився електронний калькулятор.

Такий вміст сумочок можуть мати люди з різними нахилами та різним характером. І все ж їх, мабуть, вирізняє самовпевненість, брак гумору та досить наївне уявлення про багато житейських справ.

***

Цей чеський тест не згадав такі предмети, як люстерко, гребінець, косметика. Що ж, ці речі є в сумочці будь-якого стилю.

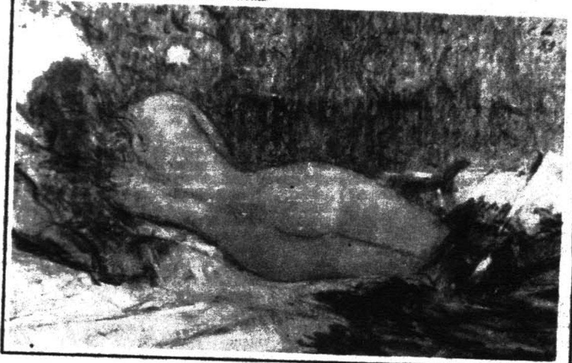
Ідеал жінки — очима художника

Погодьмося, всі ми, як одна, прагнемо ідеалу. Та який він?

Навіть у художників — у кожного свій. Про смаки не сперечаються, сказав нам Юрій Логвин, цитуючи свого друга: «Жінка має бути пухкою білявкою, якщо дуже пухкою, то можна і смуглянкою». Жарт.

Не оголюйте потилицю — ризикуєте...

Нова Гвінея — один з найменш досліджених островів Океанії. Зовсім недавно, вже в другій половині XX століття, тут знайшли племена, які не мали жодного уявлення про сучасну цивілізацію, все ще жили за законами кам'яного віку. Датський письменник і мандрівник Арне Фальк Рьонне свою книгу про ці племена так і назвав «Подорож до кам'яного віку». Ось коротенька розповідь про деякі звичаї й особливості життя племен з Нової Гвінеї. У племені дані, наприклад, було заведено з'їдати трупи померлих на знак останньої до них поваги. В хижах зберігають прокопчені мумії, і щовечора родичі годують їх ощеряні черепи для науки дітям: ось як треба шанувати предків. Молоду жінку, що втратила цноту до того, як її купив чоловік, прив'язують до зігнутих дерев і, відпустивши їх, розривають на клапті. Її спокусника виганяють із села і лише тоді можуть прийняти назад, коли він принесе у плетеному кошику три символи чоловічої сили, відрізані у воїнів сусіднього племені. Це варварське здобуття «трофеїв» тут вважають за виправлення аморальної поведінки.

Цікаві деталі сексуальних стосунків між чоловіком і жінкою. Про них розповіла одна з американських журналісток, яка в пошуках гострих відчуттів і в надії написати бестселер, вийшла заміж за вождя племені дані. Щоправда, заміжжя тривало лише чотири доби. Очевидно, американській колезі цього часу вистачило і на гострі відчуття, і на матеріали для книжки. Так ось, жінки-дані, як і їхні цивілізовані сучасниці, полюбляють прикрашати себе перед побаченням з чоловіками косметикою і парфумами. Але замість крему й пудри вони використовують глину, попіл і старий смалець. Чим старіший, тим більш «вишуканий» запах. До речі, з точки зору дані, біла жінка мала нестерпний запах: від французьких духів і крему бідного вождя аж нудило. Терпів лише тому, що і з його боку це був шлюб з розрахунку — сподівався, що біла жінка подарує йому багато сталевих сокир: з допомогою такої «надсучасної» зброї дані не мали б собі рівних в окрузі.

Вождь пізніше розповідав датському мандрівникові: «Варто жінці намастити потилицю старим смальцем, як вона збуджує чоловіка».

До речі, потилиця в жінок більшості племен Нової Гвінеї — найпривабливіша частина тіла: чоловіків збуджує не вигляд оголеної жінки, а саме її потилиця. Потилиця американки, очевидно, не вражала уяви бідолашного вождя, бо перед тим, як виконувати подружній обов'язок з новою дружиною, він забігав «для натхнення» до дружини-дані: надивившись на її змащену свіжою поросячою кров'ю і старим смальцем потилицю, чимдуж біг до американки з її «гидким» запахом паризьких парфумів.

Серед племені кукукуку, сусідів дані, існує такий звичай. Кожному чоловікові, що приходить до села як друг, пропонують разом із стравою і молоду жінку. Відбувається це так. Жінка підходить до гостя, сідає перед ним навприсядки і, поволі повертаючись до нього спиною, на мить оголює потилицю. Якщо вона принадить чоловіка своєю «формою», він заночує в хатині жінки, якщо ні — влаштується на ніч у чоловічому домі. Це так буденно, пише пан Рьонне, як у нас у Скандинавії в готелі портьє запитав би приїжджого: «Вам номер з якою ванною?»

Не знаю, як вас, а мене в даному разі більше вражають скандинави з їхніми питаннями, ніж кукукуку з їхніми сексуальними смаками.

Підготувала Людмила КОХАНЕЦЬ.

Дуже пікантну виставку відкрито нині в Лондоні. Називається вона — «Ура бюстгальтерам!» Відвідувачі можуть ознайомитися з рядом неймовірних і винахідливих дизайнів цього предмета туалету. Як, наприклад, цей у «сантехнічному» дусі модельєра Семьюла Мазза (на знімку).

Фото АП ІТАР—ТАРС.

«Ваші усмішки вселяють віру...»

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ,
віце-прем'єр-міністр України

— Вибач, що так довго тримав тебе у вітальні. Бачиш, я на цих телефонах, як на фортеп'яні граю. То про що розмова? Про жінок?

1. З дружиною познайомився у Луцьку, ще коли не здогадувався, що вона може стати моєю дружиною. Бо Галина ходила до школи, а я вже працював підсобним робітником на електроапаратному заводі. Потім навіть здобув 2-й розряд слюсаря. Більшого, на жаль, не зміг, — математика. А зі мною працював товариш, Валентин Євтушок. От його рідною сестрою і була Галина. А побралися ми значно пізніше. Галина вже навчалася в Київському політехнічному, а я скінчив заочне відділення факультету журналістики КДУ.

2. Я більше схиляюся до свята День матері, і моя дружина також. Буду не оригінальний, але найбільше хотів би подарувати своїм жінкам, а їх у мене аж троє: теща, дружина, дочка, по букетику фіалок чи проліскiв.

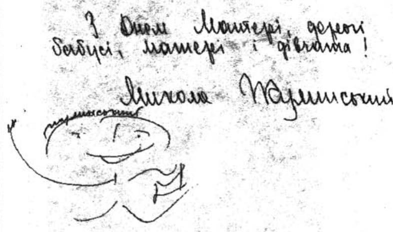
3. В таке свято не випадає розказувати анекдоти про жінок, навіть цікаві. А щодо улюблених легенд, то мені пригадалася давня римська легенда.

Богиня жнив і хліборобства Церера обходила поля. І раптом почула жалібний голосок, що долинав з гущавини золотого колосся. Це жалілася волошка, що зовсім непримітна у полі. Людям потрібна вигода-зерно, а не краса. І Церера змилостивилася: «Я подарую тобі колір пасторського одягу. Ти будеш, як скалка синього неба в золотому колосі». Бо крім добробуту ще мають бути краса і віра. Золоте і блакитне — в нашому прапорі також поєднуються ці кольори. Тож хотілося б, щоб і наші люди не забували, що крім багатства є й інші цінності.

4. Якщо посміхаються жінки України, є надія, віра й любов!

Ваші усмішки, дорогі наші жінки, усмішки хай крізь сльози, вселяють віру в переборність наших тяжких проблем і глухих тривог.

Не випадково Україна — жіночого роду, не випадково тендітна і мужня Оксана Баюл стала символом України.

САФІНАР — ДРУЖИНА МУСТАФИ

Олександр ПІЛАТ, «Голос України»

Мустафу Джамілева — лідера Меджлісу кримськотатарського народу — знаю давно. Власне, відтоді, як він 1990 року назавжди повернувся до Криму. А депортований був звідси разом із батьками і всім народом у шестимісячному віці. З дружиною Мустафи — Сафінар я познайомився щойно. Вона розповідає про своє нелегке життя. І в кожному реченні — біль, але не за себе (а їй довелося зазнати багато страждань) — за свій знедолений народ.

— Сафінар-ханум, як ви познайомилися із своїм майбутнім чоловіком, Мустафою?

— Після закінчення Ташкентського інституту іноземних мов я працювала в узбецькому місті Янгіюль. Як і кожна кримськотатарська сім'я вдома дуже непокоїлися за долю своїх співвітчизників, за становище всього народу, котрий перебував на засланні. Вечорами і вночі вслухалися у ледь чутні голоси радіостанцій «Свобода» і «Голос Америки». Отоді й дізналася, що в далекій Якутії, занесеній снігами, перебуває наша людина, яку переслідує влада. Слухати зарубіжні станції було заборонено, за це суворо карали. І тоді я, очевидно, вперше глибоко усвідомила, що сила слова — сильніша від сили зброї. Стала шукати людей, котрі б знали Мустафу. Одного разу випадково довідалася, що один із знайомих хлопців листується з ним, навіть їздив до Якутії, хотів там прописатися, але його завернули. Мустафа надіслав з ним записку, в якій просив повідомляти про всі події, пов'язані з кримськотатарським національним рухом. Ми надсилали Мустафі листи, а в релігійні свята — телеграми. Мустафа запросив мене в гості. І я таємно, щоб ніхто не знав, у липні 80-го поїхала в далекий край. Тоді ми й розписалися, я стала дружиною Мустафи і дала слово будь-що повернутися до цієї людини. У жовтні того ж року переїхала до Якутії.

— Чи не боялися, адже влада люта була?

— Ні. Мустафа — символ мужності, символ боротьби за національну справу. Людина, котра так наполегливо протистояла тодішній системі. Я розуміла: він не має права зламатися, бо за ним — його народ. І допомагала всім, чим могла.

— Власне, Сафінар-ханум, ви повторили подвиг російських дружин-декабристок?

— Я не думала про це. Але в житті буває багато збігів. Історія також повторюється. От коли б ми її знали краще, можливо, менше припускалися б помилок...

— А ваш син Хайсер, якому вже пішов тринадцятий рік, де народився?

— В Якутії, у серпні 81-го. До речі, попри всі негаразди, він росте розумний і кмітливий. Вдався у свого батька. Вивчає турецьку й англійську мови, у цьому йому добре допомагає Мустафа, який досконало володіє ними. Хайсер має успіхи і в школі.

— Коли був найважчий момент у вашому житті?

— В 1983 році. Після 16-річного перебування в тюрмах і концтаборах Омська, Приморського краю, Магадана, Якутії Мустафу знову викликають на допит. І він бере мішечок, будучи переконаним, що його не відпустять назад.

— За що ж тоді він потрапив в немилість влади?

— Помер його батько. Мустафа дуже хотів виконати заповіт батька: поховати в Криму. Але цього нам не дали. Поховали, як то кажуть, на підступах до Криму — в Тамані.

— А найсвітлішим був для вас, звичайно, день повернення до Криму?

— Це так. І сьогодні, аналізуючи і вкотре переживаючи все, ми бачимо, що там, у чужих краях, жили звичайним життям, властивим для кожної кримськотатарської сім'ї. Весь наш народ випробував усі «принади» тоталітарного режиму, а ми — трошки більше.

— І от ви, Сафінар-ханум, живете в Бахчисараї, сюди ж, до свого рідного міста, повернулася і ваша мати... Про що мрієте сьогодні?

— На разі створюємо Лігу кримськотатарських жінок, яка займалася б охороною материнства й дитинства. Установча конференція має відбутися п'ятого березня. Хочемо встановити найтісніші контакти з Союзом українок Криму.

Лідія ТИТАРЕНКО,
«Голос України»

«Я ЩАСЛИВА БУТИ ЙОГО ДРУЖИНОЮ»

... Кажуть, через жінку можна краще пізнати чоловіка. І я не могла не подякувати долі за цю несподівану зустріч з Надією Лук'яненко.

— Пані Надіє, чи сподівалися ви колись стати дружиною посла?

— Що ви, й уві сні не снилося... Хоч у народі кажуть: долю свою й на коні не об'їдеш...

— Хто ви? Звідки родом?

— Народилася я в чудовому краї — на Гуцульщині, у селі Дубівцях. Батьки мої були прості селяни, однак національно свідомі, сповнені гідності й самоповаги. І дітей своїх виховували у такому дусі. Нас було троє, я — старша. Після десятирічки вчилася у Львові, в технікумі. Згодом закінчила вуз в Івано-Франківську. У 1972 році за пропаганду патріотичної літератури заарештували мого брата Олега. Тоді я й сповна відчула «увагу» до себе «компетентних» органів...

— Але це не налякало вас...

— Навпаки. Працюючи начальником експериментального цеху на швейному виробництві в Івано-Франківську, очолила осередок української Гельсинської спілки, організовувала Рух, і досі пишаюся, що перший національний жовто-блакитний прапор, піднятий у ті роки в цьому місті, пошила я.

— Саме тоді ви й зустрілися з паном Лук'яненком? Адже, як пам'ятаю, Івано-Франківськ — його виборчий округ.

— Так. Ми познайомилися під час передвиборної кампанії. Я стала його довіреною особою. Відчувала до Левка Григоровича велику повагу. Він був для мене людиною з легенди, близькою і, водночас, недосяжною. Коли його обрали депутатом, я раділа безмежно. Перед від'їздом до Києва розлучилися великими друзями. Так мені у всякому разі здавалося. Аж поки не пролунав його телефонний дзвінок. Відразу по приїзді...

— Левко Григорович запропонував вам стати його дружиною...

— О, це було зовсім не просто... Я вагалася: що скажуть мої дорослі доньки (їх у мене дві)? А п'ятеро онуків? Уявляєте, з яким «приданим» мені потрібно було зважитися?! Левко Григорович сам розв'язав проблеми. Зателефонував Любі, згодом Ірині, поговорив з ними і... попросив у них моєї руки.

— Відтоді минуло три роки...

— І промайнули вони, немов одна мить. Живемо ми дуже добре і дружно. Я щаслива бути його дружиною.

— І ще одне делікатне питання, пані Надіє: чи змінило подружнє життя Левка Григоровича?

— Це помітили наші друзі, знайомі. І... навіть всюдисуща канадська преса: «Імпрезу відкрив амбасадор України Лук'яненко — як завжди у вишуканому, бездоганно випрасуваному костюмі, зі смаком підібраною краваткою».

— Це, мабуть, не так про нього, як про вас? Ви за фахом — модельєр-конструктор, дизайнер?

— Так. Левко Григорович був великий аскет. Бо 27 років його перебування у неволі не могли не вплинути на характер, звички людини.

— Тепер смаки його дещо змінилися?

— Духовні — ні. Він, як раніше, дуже любить класичну музику — Моцарта, Баха, українську духовну музику. З народних пісень його улюблена — «Я сьогодні щось дуже сумую». Взагалі, він не сприймає чогось дріб'язкового, приземленого. Його вабить високе, неперевершене, глибоке. З поетів особливо шанує Івана Франка — його поезію й філософію.

— Пані Надіє, за відносно короткий час подружнього життя ви так прониклися думками, нахилами і уподобаннями свого чоловіка, що інша жінка і за довге життя не збагне...

— Я щаслива. Повірте, це не просто слова, а стан моєї душі...

— Дякую за щирість. Хай Господь Бог буде ласкавим до вас і вашої родини!

Сорокарічний Микола Устименко — кримський мільярдер, президент виробничої корпорації «Азимут», котра має широку мережу їдалень, кафе і ресторанів не лише в Сімферополі і загалом у Криму, а й в інших регіонах України. Батько двох дітей. Дочка Вікторія вчиться на другому курсі Сімферопольського філіалу економічного університету, син Богдан — семикласник.

«Це було кохання з першого погляду»

1. Ми вчилися в одній школі, сімферопольській № 3. По-справжньому стали дружити, коли я був у десятому класі, а моя майбутня дружина Тетяна — в дев'ятому. Потім була робота, армія. Тетяна дочекалася мене. І ми одружилися. Зустрічалися п'ять років. Я вважаю, цілком переконаний, що це (хай не сміються скептики) було кохання з першого погляду. Ми досі любимо одне одного. Іменем дружини я навіть назвав одне з найбільш престижних кафе-піцерію.

2. У колі сім'ї. Власне, не тільки. В кафе-піцерії «Тетяна» збераються сім'ями наші друзі. Я дуже люблю компанію, люблю застілля, хоча сам зовсім не вживаю ніяких алкогольних напоїв. Готувати нічого не вмію, це завжди робить моя дружина. Але в кафе 8 березня працюватимуть наші чоловіки. Що подарую? Обов'язково квіти. І Тетяні. І дочці Вікторії (до речі, вона має окрему квартиру). Я дуже люблю гарний посуд. Збираю його, колекціоную, навіть антикварний. Отож і дружині, і дочці вручу подарунок — набори найвишуканішого посуду.

3. Хочете анекдот? Будь ласка. Він: «У мене горе, мій тато став банкрутом». Вона: «Цей старий дурень все-таки знайшов спосіб нас розлучити».

4. Дорогі мої пані! Не в грошах щастя, а в їх кількості. (Автограф).

На знімку: Микола Устименко вручає акції корпорації «Азимут».

Дорогие мои дамы!
Помните, счастье не в деньгах, а в их количестве.
Н. Устименко

Допоможіть!

Наша італійка

не може виїхати на батьківщину, щоб провідати могилу матері

Леа П'єтра Сорезіна, а в селі Оситна Христинівського району Черкаської області просто Олена Петрівна, як і личить люблячому серцю, виконала передсмертне прохання свого чоловіка, українця Семена Лукащука... Вони одружилися під час війни в Німеччині. Семена пригнали сюди фашисти в товарняку для скотини на рабську роботу — добре, що не стратили. А було за що. В рідній Оситні він побив поліцая за зраду, за знущання із земляків. Довго переховувався, та все ж упіймали хлопця... По сусідству в бауера наймитувала чарівна Леа П'єтра — їх із матір'ю голод пригнав із сонячної Італії в чужий край на заробітки. Тут вона й зустріла Семена, свою любов і свою важку долю. Мати відмовляла від одруження, просила дочекатися хоч кінця війни. Та кохання перемогло. Після війни вони жили в рідному селі Леа П'єтри — Сан-Бенедітто-по, що поблизу Мілана. Вже мали трьох дітей, коли Семен вирішив усе ж повернутися на батьківщину. Перетнувши всі кордони, деякий час перебували в Гродному, в таборі для переміщених осіб. Там Семен і помер. Було це 1952-року. Останні його слова були: «Діставайся до мого села, там тебе приймуть як рідну». Не знаючи мови, наших порядків, добилася таки 26-річна Леа П'єтра до Оситної із трьома дітками.

Отак і стала вона українською колгоспницею — працювала спочатку свинаркою, згодом перейшла на елітнішу роботу — дояркою. Вийшла вдруге заміж за доброго чоловіка, народила четверту дитину. Та щастя ніколи не триває довго — помер і цей чоловік. Сама виховала чотирьох прекрасних дітей: Миколу, Лію, Роберта, Анну-Марію. На пенсії вже й Лія. «... Дояркою вже не працює, — пише в листі Олена Петрівна, — серце хворе, а так ходить на інші роботи». Анна-Марія викладає українську мову й літературу в одній з черкаських шкіл. Сини Роберт і Микола теж чесно трудяться.

А тим часом в Італії помер спочатку батько Олени Петрівни, кілька років потому — мати. Дочка не змогла закрити їм очі. Тепер от рветься хоч на могилку — провідати останній прихисток найрідніших людей. А валюти на дорогу нема.

Щиросердо звернулася в адміністрацію Президента України з проханням: «Допоможіть!» А далі от що було. Цитуємо лист Олени Петрівни — до речі, написаний українською мовою, що стала їй рідною, як і наша земля: «З Києва (лист.— Авт.) направили в Черкаси, а з Черкасів на Христинівку, а в Христинівці мені сказали: «Якщо є паспорт і виклик, і долари, то можете їхати». А я йому відповіла, що в колгоспі доларів не платять, на що він одказав: «Я вам не позичу, бо в мене теж нема». Отак на цьому і закінчилося моє бажання їхати. Померла моя мама, і я все ж таки хотіла хоча б могилку її побачити».

P.S. Президенти, директори, керівники спільних італійсько-українських компаній, панове бізнесмени, добродії! Та невже ж ми, українці, італійці, росіяни і всі, хто живе в Україні, не можемо допомогти однійєдиній італійці, котра стала українкою, відвідати батьківщину?!

Треба ж так мало — зібрати на дорогу кілька сотень доларів.

Допоможіть, виявіть милосердя, гуманність! Ваша доброта ввійде в історію — віримо ж, що знайдуться у нас і талановиті письменники, котрі зможуть натхненно розповісти про таку незвичайну долю простої італійської дівчини, яка покохала нашого юнака, прийняла його віру, стала дочкою України, подарувавши їй чудових дітей.

З пропозиціями звертайтеся, будь ласка, за такими телефонами редакції: 441-84-34 (з 12 до 14); 441-85-64 (з 14 до 16).

«...горілиць на нерозлітаних крилах»

Народний артист України Богдан СТУПКА

1. Як познайомилися? Звичайно, випадково! Ішли ми з композитором Богданом Янівським, назустріч двоє дівчат, він мене познайомив з однією, і ось — вже срібне весілля справили...

2. Що подарую? Квіти. Як завжди.

3. Анекдот — про диліжанс. Вибачте, але довгий. Жив один француз щасливо з дружиною. Якось на Пляс Пігаль зустрів даму — з тих, що завжди там стоять. Почала вона його спокушати, а він: ні, я, мовляв, з жінкою добре живу. Вона каже: а я вмію робити диліжанс. Він таки не згодився. Але той диліжанс не дає спокою. У кого не питав — ніхто не знає, що то. А дама кудись зникла. Наважився він і каже дружині: хочу диліжанс. Ах, тобі диліжанс! Побила його й вигнала. Минуло кілька літ, він знов одружився, а диліжанс не дає спокою, а дами на тім місці все нема. Не витримав він, другій дружині нагадав про диліжанс, і ця його вигнала. І ось він вже старий, самотній, приходить на Пляс Пігаль, і йому кажуть: вона повернулася. Де? У лікарні. Знайшов він її там — старенька бабуся лежить, «Мадам, ви пригадуєте, багато літ тому, диліжанс — що то таке?»

Вона аж помолодшала літ на тридцять, підвелася на ліжку: «Ах, диліжанс! Це...» — та й померла.

Так він і досі не знає, що то таке.

4. Автограф — від мене і від мого улюбленого молодого Івана Драча:

Жінка завжди [illegible] горілиць на своїх нерозлітаних крилах, бо [illegible] мудрість матері [illegible] крильцями [illegible] злітає до [illegible]...

На щастя! Читачам «Голосу України» з глибокою пошаною

[illegible]

Іван КАЛИНИЧЕНКО, «Голос України»

Скарби паніматки міль не бере

Молода господиня відклала напечені пиріжки і взялася складати вичищений одяг свого чоловіка, панотця Віталія — рясу, підрясник, скуфію, штани. Він — настоятель Всехсвятської церкви у Херсоні, мав іти хрестити дітей. І тільки відклавши домашні турботи, жінка погодилася відповісти на мої запитання.

Одразу скажу: давня пушкінська казка про багатого священика і його наймита Балду нині так застаріла, що під час цієї зустрічі я ніяковів за свої книжкові уявлення про життя церковників. Проза життя правдивіша від найкращої казки.Міркуйте самі. Разом з чоловіком Ольга Дорошко виховує п'ятеро дітей і працює за сімох. Вона, як і наші подруги, носить важкі валізи з ринку, бігає по магазинах, готує їжу для сім'ї, прибирає в хаті, пере і прасує одяг, порається на городі, возить тачкою корм, доїть козу Мордушку. Ще й у церковному хорі співає.

— Пані Ольго, сьогодні вчителька привела до храму «петеушників», і вони стояли перед іконами, мов зачаровані. Одухотворення бачив на обличчях молодих людей, які вінчалися у церкві. Звідки ж, на ваш погляд, береться людське зло — ті шлюбні розлучення, різний кримінал?

— Більшість звикла, щоб за неї хтось молився, щоб хтось кожного з нас захищав. І тоді, мовляв, усе буде гаразд. Ось на свята приїжджають до церкви городяни у розкішних автомобілях, ставлять свічки святим. Але одночасно у місті лунають постріли, що обривають людське життя. Кажуть, серед загиблих є і бізнесмени, які відвідували храм. Отже, правильніше, щоб кожний сам молився за свою душу і жив праведно. Скарби, які нагромаджують люди на землі, нищить міль та іржа, викрадають злодії. Краще вже мати духовні багатства, що залишаються назавжди з ними.

Цього вчив мене батько, священик, коли я жила ще на Вінниччині, в Ямпільському районі. Цю науку хочу передати своїм дітям. Моя старшенька Ганна вийшла заміж за випускника духовної семінарії, живе нормально, як належить молодій жінці. Оленка закінчила школу і шукає собі діло до душі, охоче співає у нашому хорі. Володя навчається у культосвітньому училищі, Миколка — шестикласник, а найменшенького Кирила ще тримаю за руку. Щоранку, о 5—6-й годині, піднімаю дітей на молитву. Прокидатися їм, особливо маленьким, нелегко. Але нехай починають день осмислено, прирівнюють свої серця до божого світу. Тільки не подумайте, що ми дітей тримаємо, так би мовити, у чорному тілі. Ні, це грайливі, веселі, непосидючі хлопчики, котрі нічим не відрізняються від своїх ровесників. Щоправда, негарних вчинків уникають. Наша сім'я завдячує думками чудотворцю Миколаю, який оберігає її благополуччя. Але, повторюю, про свою душу християнин має турбуватися особисто.

— Ваша церква, як я знаю, закупила для своїх релігійних потреб вина на 5 мільйонів карбованців. Мимоволі пригадується лист однієї з новокаховців про те, що церковні послуги нині надто подорожчали. Скажімо, за причащання треба викласти чималеньку суму. А як з пожертвуваннями на храм? Пам'ятаю, колись у моєму рідному селі приносили гроші, картоплю, інші продукти...

— Ви знову про матеріальне. Так ось, нині економічна криза вплинула на всіх. Тепер наша церква допомагає бідним. Пожертвування роздаємо жебракам, віруючим дідусям і бабусям. А за обряди беремо якомога меншу плату. До того ж мріємо відкрити у Херсоні безплатну недільну духовну школу, в якій діти й дорослі навчалися б основам християнства, співали, грали на інструментах. Для цієї школи ось уже рік «вибиваємо» приміщення. Колись воно належало церкві і було в неї відібране. Сподіваюся, що і ваша газета підтримає наше прагнення. А то отець Віталій нервується, коли стикається з бюрократичною тяганиною у владних кабінетах. Уже й мені інколи не вдається його заспокоїти...

Херсон.

«Неправда, що вас не любить ніхто»

Коли настрій, наче сірий і холодний зимовий ранок, а на душі пустка, немов у власному холодильнику, — увімкніть радіо «Промінь». Можна почати одразу з 7-ї ранку. І приємний, оксамитового відтінку голос заспокійливо й довірливо скаже вам одній: «Вас любить «Промінь». З вами Сергій Коротаєвський».

Яскрава особистість навіть у тому сузір'ї особистостей, які протягом останніх двох років відкрив нам «Промінь»: Вероніка Маковій, Микола Амосов, Олег Горський, Клавдія Коляда... Яка вже там у Коротаєвського притягальна сила, чи сучасною мовою біополе, нехай визначають біоенергетики, але одна жінка сказала йому під час прямого ефіру між студією «Променя» і слухачами: «Я спеціально заради вас іноді встаю о сьомій ранку».

Отже, за фахом — міжнародник, референт-перекладач з французької мови (зрозумілі тепер, шановні слухачі, звідки отой шарм й елегантність програм?). За генами — журналіст. Батьків приклад переважив, і можливо, міжнародне право втратило в його особі, зате радіожурналістика багато здобула.

Знак Зодіака — Риби, рік — Собаки. Жайворонок, більше любить ранок. Ось таке дивовижне поєднання земного, водного й небесного. Улюблене заняття — усамітнитися на диванчику, вимкнути світло й подумати. Улюблені книжки — фантастика. Улюблений напій — апельсиновий сік.

1. Я довго шукав свій ідеал (руда, з зеленими очима, 90—60—90). Але одного разу зрозумів, що жінка має бути повна й красива. Тоді й одружився...

А якщо серйозно, то з майбутньою дружиною ми деякий час просто ходили одними й тими ж коридорами. Вона теж працює на радіо. Потім я, як кажуть, накинув оком. Вона це помітила і, мабуть, вирішила з'ясувати, що ж я собою являю. Познайомилися завдяки одній спільній знайомій. Через три місяці, в новорічну ніч 1988 року, я попросив її вийти за мене заміж. Ще через рік вона погодилася.

А перший ідеал десь ходить і не здогадується, що він мене вже втратив.

2. Свято зустріну на роботі. Нехай цього дня святкують колеги-жінки. Хочу заробити багато грошей і реалізувати особисті творчі плани: а) купити дружині гарну косметику, б) собі — усю фантастику. А якщо б довелося готувати, то — салат «Олів'є» та яблучний пиріг. Мої фірмові страви.

3. Улюблений анекдот про жінок:

На пероні французького вокзалу молода симпатична білявка збирається перевірити вагу. Щоб не порушувати «чистоти експерименту», знімає капелюшка, рукавички, плаща... Аж тут до неї підскакує метикуватий мосьє середнього віку і пристрасно шепоче: «Мадемуазель, не зупиняйтеся на півдорозі!..»

[illegible]

Якщо Вам здасться, що Вас не любить ніхто, — Вас любить «Промінь».

С. Коротаєвський

Лідія ДЕНИСЕНКО, журналіст; Олександр КЛИМЕНКО, «Голос України» (фото)

САРАЄВСЬКА ЗИМА

Відрядження на війну

...Восени, повертаючись із Сараєва, я була цілком упевнена, що увесь цей жах скоро скінчиться. Тиждень, місяць ще — і все. І війна піде за низхідною. І важка артилерія мовчатиме... І авіаносець «Рузвельт» крутне кормою від берегів Адріатики... І Снайпер-авеню поверне своє колишнє ім'я, а тихе скорботне місце в Гробовцях — старе єврейське кладовище — не позначатимуть на детальних військових картах як точку, крізь яку — поміж могил, хрестів, гранітних брил з напівмісяцем і зіркою Давида — проходить перша лінія фронту... І хлопчики в уніформі більше не будуть по- діловому, за всіма правилами тактичного мистецтва обирати диспозицію, ствол більш надійний, патрон солідніший і не братимуть на мушку чоло противника.

З настанням зими в Боснії й Герцеговині війна закрутилася віражами, як гірським серпантином, — з новою силою, з новою злістю, з несамовитою осатанілістю...

Я розповім про Сараєво, яким побачила його кілька тижнів тому. Виправ мене, боснійцю, сербе чи мусульманин, бо твого життя я не знаю і голос мій слабкий. Виправ мене, бо зовсім недовго я була на твоїй війні. Не роки, як ти. Можливо, ти обуришся, що стільки важливого, стільки подробиць забула, випустила. Але присягаюсь, увесь той час, що я була в твоєму блокадному місті, увесь — по хвилинах спресувався в єдиний клубок болю. Наче з іншого мого життя. Виправ мене, якщо ці слова тобі не до вподоби. Може, я перебільшую? Може, й ти, так само як і я, не розумієш — з чого уся ця війна, і тобі теж нестерпно боляче дивитися на свіжі пагорбки могил, що наче городні грядки на цвинтарі Лева на футбольному полі в Кошеві. Можливо, й ти теж, як і я, усвідомлюєш, що це — божевілля, коли кров, багато крові, і що рука, яка відчула податливість людської плоті, коли занурюється в неї штик-ніж, коли ніздрі вже відчули збудний запах пульсуючої крові, — ця рука не зупиниться.

Аеропорт

Сараєва так просто не дістанешся. Туди нічого не ходить, не їздить і не літає. Виняток — лише машини УНХЦР — міжнародна гуманітарна допомога, а також літаки АНПРОФОР — миротворчих сил ООН.

...А коли нарешті АН торкнувся бетонної смуги сараєвського аеродрому, я вже здогадувалася, що від трапу до укриття з щитів і мішків з піском в самому аеропорту цю відстань треба долати швидко, якомога швидше: лінія фронту — в ста метрах — як була, так і залишилась. Напередодні нашого прильоту під час посадки було обстріляно німецький літак з гуманітарною допомогою.

Сараєвський аеропорт — місце життєво важливе для усієї Боснії. Тут щотижня щонайменше зустрічаються на найвищому рівні перші службові особи трьох протиборчих сторін. Переговори тривають чемно, люб'язно, в межах етикету. Домовленості, судячи з розвитку подій в Сараєві, на Ігмані, в Іліжде, в Гробовицях, Горажде, Віcоко, Зенице тощо, порушують постійно.

Усіх дієздатних громадян Боснії — і чоловіків, і жінок — вважають за військовозобов'язаних, будь-якої миті вони можуть бути прикликані до війська. Тож резерв в армії боснійських сербів, мусульман чи хорватів — великий. Живих душ багато. Щоправда, мертвих теж...

Дотик

«Блакитні каски» ООН в секторі Сараєва — це батальйони Єгипту, Франції й України. Вони за оонівським статусом, здійснюючи різнобічну миротворчу місію, не можуть, так би мовити, втручатися в хід історії як бойові одиниці.

— Ми скоро закінчимо війну і переможемо, якщо АНПРОФОР забереться геть, — резюмували сербські військові поліцейські на чек-пойнті в Пале.

Молитва

На Водохреща задзвонили дзвони православної церкви в Сараєві. Вони навіть не дзвонили — вони ревли. Маленький, сивий, зіщулений, як сушена груша, протоієрей роздавав парафіянам проскурки.

За два квартали звідси відправляв вранішню службу мулла, і стародавня мечеть зі свіжими мітками осколків на фасаді озивалася приглушеною луною із святого писання Коран. Я знаю, що єдине прохання, єдине — найбільш вистраждане, що промовляли під склепіннями семибаневої церковки, костьолу чи мечеті, — це благання зупинити війну.

Тарифи

«Конвой» — найпоширеніше слово в Боснії. З конвоєм сюди надходить гуманітарна допомога. І хоч би яка то була місія, нема гарантії, що конвой не обстріляють з позицій, з гірських ущелин, біля чек- пойнту, з вікна розбитого будинку. І якщо конвой проходить спокійно, без пригод — це скоріше щасливий виняток, ніж правило. В Рогатиці наш конвой, що направлявся в район Жепи до мусульманського анклаву, серби трусили, як могли, мало підлогу в машинах не зривали. На іншому чек-пойнті було обстріляно канадський конвой — двох убили... Канадці везли продукти машинами з емблемою ООН.

Конвоєм — ланцюжком БТРів — перевозять людей, обміняних полонених з концтаборів. Конвой супроводжує процесію під час обміну мертвими тілами. І мертвими, і живими противники обмінюються, так би мовити, за ступенем значущості. Син видатного начальника— мусульманина може «йти» за десять—п'ятнадцять простих громадян сербської чи хорватської крові. І навпаки. Може бути й власна платня за полоненого чи цінне мертве тіло — кілька десятків тисяч німецьких марок. Отакі тарифи.

Укрбат

...Український батальйон під прапором ООН у Боснії відтепер має бути збільшено до 1200 чоловік. До першого батальйону прибула група медсестер. Це відрадно. Хлопці, котрі мешкають в суворих казармах маршала Тіто, дещо повеселіли.

Другий український батальйон за початковим задумом командування сил АНПРОФОР мав дислокуватися неподалік Вуковара. Там не стріляють, там більш- менш спокійно. Довго-довго вагався наш парламент, що ж відповісти ООН: давати згоду на додаткову чисельність чи не давати? Зголосився нарешті, погодився. Тепер події змінюються, святе місце порожнім не буває — Укрбат-2 має дислокуватися в Горажде... Небезпечна дорога — півтора метра завширшки. Гірськими віражами крізь лінії фронтів, вздовж непримітних мінних полів. Мусульманська територія, сербська територія, знову мусульманська... Нехороше місце — Горажде. Небезпечно... Дай Боже, щоб нашим там поталанило, щоб усе минулося.

Ріфа

Неподалік Маріїного Двору по вулиці Кранчевічева в центрі Сараєва в ста метрах від лінії фронту на четвертому поверсі висотного будинку, де, як і всюди, замість віконного скла, розбитого вибухом і кулями, — поліетиленова плівка з АНПРОФОРівських мішків, живе стара мусульманка Ріфа. Вона за духом і природним даром упевнена, — рідня болгарки Ванги. Ріфа не ворожить на картах. Це заняття вона зневажає. Стара підсліпувата Ріфа висипає на стіл сорок зморщених білих квасолин, торкається їх сухими й вузлуватими закостенілими пальцями і передрікає долю. До Ріфи ходять лише в крайньому разі, не розваг і цікавості заради. Знайомі діляться з Ріфою жебрацькою своєю їжею. І то — іноді...

Стара Ріфа мені сказала: «Нічого не бійся. Куля обмине тебе і осколок міни не зачепить. Твій ангел охоронятиме тебе». Тоді я вважала, що такі слова мудра жінка каже всім і всім дає надію...

Ріфа назвала ім'я моєї мами, сказала, що син складе іспит на «відмінно», пошкодувала, що захворів мій батько...Звідки вона могла знати це, якщо я сама про те не відала?

Я часто згадую тепер, що пророкувала мені Ріфа. І розумію, чому нічого не лякалася, коли йшла, навіть не бігла, а просто йшла вузеньким містком через Мільяцку: навпроти з гори Требовічі час від часу стріляє по живих мішенях снайпер. Хлопець — я бачила —намагався прошмигнути мостом, він майже добіг до укриття — розбитої машини. Але його снайпер поранив у ногу, хлопець кричав і повз назад.

...Я запитала тоді в Ріфи: коли війна закінчиться? Стара мовчки правицею згрібала зі столу квасолю і ховала цей скарб подалі. Вона не відповіла. Можливо, не хотіла, а може, не знає...

Оксана ТЕЛЕНЧІ, «Голос України»

МАЙСТЕР І МАРГАРИТА

Роман Баран, фотограф-портретист, майстер міжнародного класу, «Учитель тих, хто знає...» Я прочитала це у візитівці і зрозуміла, що найважливіша інформція вміщена у цих загадкових трьох крапках.

Що ж має знати Хтось, щоб його удостоїв своєю увагою Майстер? Знайшла відповідь у вітрині його фотосалону, у портреті жінки, біля якого написано: «Найвродливіша львів'янка місяця». Вдивлялася у неправильні риси незнайомої жінки, образ котрої аж ніяк не вписується у звичні рамки «маски» і на яку, напевне, не озираються ані перехожі, ані співробітники, і збагнула: Маргарита ніколи не існує сама по собі. Вона стає єдиною і неповторною лише завдяки Майстрові.

— Виставкою «...І Бог сотворив жінку», що експонувалася в Києві та Львові, я спробував спокутувати борги перед Жінкою. Коли побачив напівпорнографічні зображення українських дівчат у журналі «Плейбой» і впізнав серед них і свої фотомоделі, мені стало боляче: милі, чарівні красуні, ваша врода — неоціненний дар Божий, шедевр, створений самою природою, а ви дозволили за кілька доларів спотворити його. Були в мене й егоцентричні батьківські міркування. Юнацьке змужніння сина (йому незабаром вісімнадцять) збіглося з хвилею порнографії, що вихлюпнулася останніми роками на наш книжковий і фільмовий ринок в «обгортці» плюралізму смаків. Який нестерпний батьківський біль від усвідомлення того, що ти не можеш передати своїй дитині — із рук до рук — вистраждану мудрість, інстинкт самозбереження. До нього кохання прийшло раніше, аніж мудрість, і... я безсило опускаю руки. Щоправда, сподіваюся на генетичний код, який дістався синові: його прадід, дід, батько любили Жінку. Її, Жінки, немає серед тих дівчат, що продають на вуличних лотках «Еманyель», і серед тих, що купують цю книгу. Виставка за участю кращих майстрів колишнього Радянського Союзу була відповіддю «Плейбою» і вікном для сина у світ жіночої краси.

Я підготував виставку «Львів'янки», та поки що вона не вийшла на люди через фантастичні ціни за оренду виставочного залу. А спонсори здебільшого диктують свою волю. Один з них привів секретарку для «увічнення», і та одразу ж спробувала — цинічно й зухвало — підпорядкувати моє «я» власним примхам. Сердешна! Вона не може збагнути того, що спонсорована «секретарка» не стане Маргаритою, перед якою Майстер впаде в зачудуванні на коліна. Я люблю свої моделі трепетно і ніжно і готовий схиляти перед ними голову, але... лише після того, як піднесу їх до свого рівня. Лише Майстер, а не спонсор, здатний створити Жінку, яка має шанс торкнутися мізинчиком до Вічності...

Я одержав сім Гран-прі за чоловічі портрети і 23 золоті медалі — за жіночі образи. Найпершу золоту медаль здобула 26-річна інтелектуалка, доктор наук. Коли портрет української мадонни було надруковано в журналі, пішла злива листів від... зеків, які просили її адресу. Не на «Плейбой» клюнули чоловіки з потойбіччя, а на Мадонну. То може, краса й справді врятує світ, як це стверджував Достоєвський? Не треба ілюзій! Проживши життя у реальному і водночас ірреальному світі, я маю право заперечувати це судження. І надто тепер, коли жінка опинилася наодинці з тягарем виживання свого, своєї родини і загалом роду людського. Смертність уже перевищує народжуваність, і ми егоїстично звинувачуємо в цьому жінку. А тим часом під сумнів поставлено саму доцільність неоціненного дару Божого — жіночі вроди, жіночі любові. Серед нинішніх чоловіків, як стверджують фахівці, 37 відсотків — приховані гомосексуалісти. А це — бридка порода середньостатевих істот з потягом до садизму, патологічною жадобою влади...

Я роблю жінкам компліментарні знімки. Як художник я вмію закрити одне око на те, що мені не подобається. Не завжди висока врода поєднується з високим інтелектом чи принаймні здоровим глуздом. Серед моїх моделей, що зробили блискучу кар'єру за кордоном, жодна не проклала собі дорогу лишень гарними очима, персами, стегнами. Це були високоосвічені шляхетні інтелектуалки. «Породу» таких я відчуваю одразу ж на рівні аури, біополя, флюїдів. І образ народжується від взаємного тяжіння двох особистостей. (Згадаймо великого Фрейда.) Я ніколи не любив сексуальних анекдотів і переставав приятелювати з чоловіками, від котрих чув репліки на кштaлт: «цікаво, скільки абортів зробила оця моделька?» Кожна моя модель — свята для мене і кожну я люблю, як уперше. Майстер «приречений» на вічне донжуанство, без якого неможливе першовідкриття краси.

Бальзак змалював три тисячі жіночих типажів. Не знаю, скільки їх пройшло крізь моє життя, та можу сказати, що з першого погляду на модель я непомильно відгадую її долю. Ось ця — вродлива, розумна і внутрішньо незалежна. О, це аж надто багато для того, щоби бути щасливою.

У ледь помітній іронічно гіркій складці біля уст читаю іншу долю: ця жінка така мудра і сильна, що уміє в разі потреби приховати це і тим самим дарує чоловікові безцінну ілюзію, ніби він сильний. Геніально! А ось ця цілить одразу «в десятку», щоб спалити дотла. Небезпечна!

Львів'янки — ексклюзивні жінки. Я хотів би, щоб вони побачили себе на виставці Майстра, який зняв з них саме їм притаманний обтяжливий панцир прихованої, притлумленої, інфантильної еротичності. Не хитра штука — зняти з себе одяг. Значно складніше позбутися добровільних пут. Для таких, закріпачених, усвідомлення того, що життя минає щодня, щомиті, набуває трагічного забарвлення. Фотографування для цих—то своєрідна форма самореалізації, відчайдушна спроба затримати в часі і просторі щось недооцінене, недоказане...

Колись, за Польщі, шляхетні бабці-цьоці приводили до фотосалону 17-літніх дівчат, щоб зафіксувати скороминущу красу юного тіла. Одна з моїх фотомоделей прийшла на зйомки разом із чоловіком. Обоє хотіли одного: зафіксувати красу молодості і... вже потому зачинати дитину. Що ж, у цьому устремлінні є свій розрахунок. Через багато років, коли невблаганний час зробить своє, чоловік любитиме упійману і затриману Майстром прекрасну мить...

Львів.

Володимир СКАЧКО, «Голос України»

МЕРІ МИЦЬО: «Я ЗМУСИЛА Б ЧОЛОВІКІВ МИТИ ПОСУД ДЛЯ ВСІЄЇ КРАЇНИ»

Американська журналістка українського походження Мері Мицьо повернулася на Батьківщину предків. У Києві вийшла заміж, їй вже звично, коли називають Марійкою...

Єдине, до чого не може Мері звикнути, просте: чому українські жінки й досі пасуть задніх за чоловіками, які так і не спромоглися ні на що путнє ні в житті, ні на суспільно-державному терені. А сама Мері створила для себе Мері-Міністерство Матріархату і ще в 1990 році у «Відрижці», часописі фізичних працівників і української чвертьінтелігенції, який видають польські українці у Варшаві, надрукувала статтю «Украмазонія», де стверджує, що коли й були легендарні амазонки, жінки-вої, то це — українки.

Тож напередодні свята жіноцтва слово — керівникові Мері-Міністерства Матріархату.

— Мері, то як ти взагалі ставишся до свята 8 Березня?

— В Америці це свято не відзначають, бо там є День матері. Але День жінки взагалі мені подобається більше за День матері, бо в усіх матріархальних суспільствах існує тенденція окреслювати роль жінки тільки функцією матері. Але ж Жінка — це значно масштабніше поняття.

— Тобто ти виходиш з логіки, що всі матері — жінки, але не всі жінки — матері, чи як?

— (Сміється). Так, щось таке.

— І що, ти не поважаєш Клару Цеткін?

— Я її не знаю.

— А Розу Люксембург, Надію Крупську, дружину Леніна?

— Не треба, не треба — я не думаю, що то жінки винні в комунізмі.

— Але ж Восьме березня — то свято жінки-трударки?

— Я цього не знала, але коли йдеться про працю, про так званий труд, то жінки працюють багато більше за чоловіків, хоча, на жаль, і недооцінюють самі себе.

— А тобі не здається, що один жіночий день на рік — це прояв чоловічого «расизму»?

— Це свято-гетто. Як я розумію, і цього дня жінка теж працює, бо чоловіки п'ють. А жінки забезпечують горілкою і харчами. Я хотіла б жити у суспільстві, яке відповідає потребам жінки, а не влаштовує для неї свято. Давно вже помітила, що в тих суспільствах, де жінки найбільш пригнічені, вони перебувають на таких собі романтичних п'єдесталах. Як хтось мовив, у таких суспільствах жінок ставлять на п'єдестали, щоб заглядати їм під спідниці.

— Ти — феміністка?

— Так, я — феміністка.

— А що ти вкладаєш у це поняття?

— Бажання бачити суспільство, де і в приватному, і в публічному житті жінка грає роль, рівну із чоловічою. Бо я не бачу дуже добрих наслідків тих останніх кількох тисячоліть, коли чоловіки тримали гору в суспільстві, політиці, уряді. Звичайно, де потрібна сила, там чоловік нагорі, але наслідки... Особливо в Радянському Союзі це було помітно і дається взнаки в пострадянській Україні.

— Мері, твій чоловік — пострадянський українець. Ти можеш сказати, що вже пізнала українських чоловіків?

— Через мого чоловіка? Певною мірою — так. Але я не вважаю, що він є «середнім представником» українського чоловіцтва. Я думаю, що він — надзвичайний.

— А отих звичайних, котрі ходять вулицями? Ти можеш вирізнити одну, дві, три найпомітніші риси?

— Ну... Якщо черга перед магазином і в ній стоять жінки, то вони чекають на щось потрібне, а якщо чоловіки, то вони переважно чекають горілки. Це одне спостереження. Друге — забагато п'ють. І третє — не до кінця належно оцінюють своїх жінок.

— А в Америці жінки створюють товариства захисту від чоловіків, наприклад, від чоловічих грубощів у побуті?

— Так, є організації, покликані захищати жінок від так званого сімейного насильства. Є ціла мережа закладів для захисту жінок, котрих б'ють чоловіки. Жінки інколи змушені втікати і йти «в підпілля». При цьому дивна поведінка чоловіків: коли вони втрачають над собою звичний жіночий контроль і турботу, то вдаються до жорстких методів пошуку. На жаль, у нас теж дуже мало жінок знаходять у собі силу, щоб покинути таких чоловіків. Була б моя воля, то для чоловіків-задирак я створила б своєрідний «ГУЛАГ» і змусила їх мити посуд для всієї країни.

— Уяви собі таку картину: перед тобою зібралися всі жінки України. Що ти могла б їм сказати? Побажати?

— Я сказала б їм, щоб вони взяли свою долю в свої руки.

— А тепер де жіноча доля?

— У чоловіків.

— І що могли б зробити жінки?

— Є така грецька п'єса «Лісістрата», в якій розповідається про жінок, котрі захотіли зупинити війну. Чоловіки не слухалися, і тоді жінки відмовили їм у сексі. І війна припинилася дуже скоро.

— То ти що, можеш порекомендувати це українським жінкам?

— Це вони самі мають вирішити, чи готові піти на такий радикальний крок. А взагалі-то я вважаю найбільшою соціопсихологічною хворобою українського суспільства те, що Україна століттями була колонією. А зважаючи на панівний патріархат, то українські чоловіки за умов колонії були позбавлені можливості сповна реалізувати себе в традиційно чоловічих галузях життя — в політиці, в державотворенні тощо. А жінки завжди працювали в своїй сфері — в сім'ї, вдома. Тож і виходило, що сотні років українство існувало тільки вдома, а в публічному світі його всіляко пригнічували. У такий спосіб з покоління в покоління виховувалися чоловіки, які не вміють бути собою, тими, ким мають бути, не вміють гідно репрезентувати свою державу. А жінка завжди була Берегинею. Це добре для жінки, але не дуже — для суспільства в цілому.

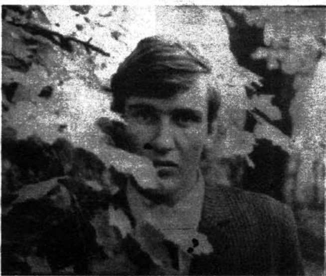
На знімку: Мері МИЦЬО.

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, «Голос України»

Якщо здивуєш — переможеш

4 березня Володимиру Івасюкові виповнилося б 45 років

Про таких, як композитор Володимир Івасюк, кажуть: вони грішні першородним гріхом таланту. І це стало першою «виною» митця перед суспільством, в якому він виростав і творив. Чи точніше — перед тими, хто накидав тоталітарний зашморг на шию того суспільства, на шию кожного з нас. Але де пристосуванець-малорос і не запримітить на власній шиї підневільної шлеї, мало того — сплутає її з німбом, там геній не змовчить. Як не змовчали Василь Стус, Григір Тютюнник, Сергій Параджанов, Опанас Заливаха, Іван Миколайчук...

Та крім гріха таланту вони мали ще один «гріх» перед системою, яка нівелювала, ламала, нищила будь-яку особистість — усі вони творили обличчя української культури. Культури високого духовного пориву, європейського маєстату, культури, яка може зробити честь будь-якій цивілізованій нації... Своєю геніальною творчістю вони піднімали національний дух нашого народу, спростовували гонорово-невіглаські твердження про його меншовартість.

Так, Володимир Івасюк, зоря таланту якого зійшла на співучій Буковині, не підписував листи-протести проти утисків української інтелігенції, не належав до Гельсінської спілки, не друкував своїх творів на сторінках самвидаву... Але в той страшний час, коли масово закривалися українські школи, коли наша прабатьківська мова нахабно витіснялася «великодержавниками» та їхніми холуями з вузів і наукових установ, зі службових кабінетів, Івасюкову «Червону руту» співали по всій червоній імперії, від Балтики до Камчатки. Тоді, коли тисячі, мільйони малоросів (бо українці завжди залишалися українцями!) зрікалися материнського слова, Центральне телебачення в Москві транслює пісні українського композитора — і вони стають кращими піснями року.

Про Володимира Івасюка справедливо говорять, що він дав крила українській естрадній пісні, вивів її з провінційних закамарків на світові обрії, врятував її мистецьку гідність. Так, то був талант, то була особистість. Але Івасюкова пісня не з'явилася на порожньому місці, на попелищі. Вона виплекана глибокими традиціями української національної культури, дух якої завжди витав і витає у родині Івасюків. Музика Миколи Лисенка і Сидора Воробкевича, творчість Івана Гнатюка і Євгена Маланюка — ось ті духовні джерела, з яких буковинський Орфей брав силу і міць для реалізації свого таланту. А освячував його живою водою народної пісні, народного мелосу.

Заздрісники не давали спокою композитору, як і кожному Майстрові. Вже після його першого тріумфу, коли повсюдно залунали «Червона рута», «Водограй», «Я піду в далекі гори», члени Чернівецького обласного об'єднання самодіяльних композиторів буквально засипали редакції радіо й телебачення, що, мовляв, часто передають твори «студента-медика Івасюка», а їхні «творіння» ніхто не чує. Не обходилося без заздрості і пізніше, вже з боку відомих композиторів.

Різне говорили заздрісники про Володимира Івасюка: і те, що копіює народні мелодії, і що тексти пісень написані не ним, а його батьком-письменником. Але під час зйомок документального відеофільму «Володимир Івасюк. Смерть і життя» Михайло Григорович — батько композитора — показав нам вицвілий від часу звичайний учнівський зошит, списаний акуратним почерком. То Володин почерк, то різні текстові варіанти «Червоної рути». Митець годинами, днями шукав потрібний образ, оту єдину пісенну інтонацію, яка згодом так вдячно, так приязно обізветься в душі нашого народу і полетить у світ широкий розлого й щиро, як майовий вітер у полонину, як теплий дощ на молоду озимину.

І несподівана смерть В. Івасюка — то суцільна загадка. Усі, хто добре знав композитора, хто часто з ним спілкувався, не вірять, що він міг накласти на себе руки. «Та й дорога з центру Львова до лісу під Брюховичами (там знайшли у травні 1979 року мертвого митця. — В. К.) неблизька, — сказала якось поетка з Чернівців Галина Тарасюк. — Можна кілька разів передумати, відмовитися від страшного наміру, якщо такий і з'явиться».

Ні, не міг він цього зробити з собою. Ось відома ворожка з Буковини Варсалька, коли ми знімали відеофільм про Івасюка, кинула карти і сказала: сего чоловіка, себто композитора, вбили. А про всі подробиці трагедії знає одна жінка. Та вона сильно залякана і боїться відкрити страшну таємницю. І все ж таки з часом скине з себе пута страху і заговорить. Чи довго нам ще чекати?

Якось, повернувшись із Москви, композитор сказав у розмові з батьком — Михайлом Григоровичем: «Мені здається, що Арно Бабаджаняна весь час переслідує страх перед сірістю й неоригінальністю. Цей благородний страх з'являється і в мене, як тільки сідаю за інструмент».

Прикро, що багатьом сучасним музичним ремісникам якраз і бракує цього «благородного страху», який вивів композитора на мистецький Олімп, назавжди поєднав Маестро української пісні з українським народом.

Кажуть, що композитор любив повторювати: «У мистецтві якщо здивуєш — переможеш». Він здивував нас усіх своєю джерельно-пречистою піснею, він повертав нам у своїх мелодіях Україну, її животворні обереги.

Володимир Івасюк вчився у медичному інституті. Але не займався лікарняною практикою, хоч мав диплом лікаря. Та він зробив більше, значно більше. Він став зцілителем наших душ, коли крига безпам'ятства страшним струпом почала вкривати наш поневолений народ.

Він ламав цю кригу безпам'ятства своїми піснями, які можна порівняти хіба що з йорданською свяченою водою.

Він освідчувався в любові до своєї землі, до рідного народу, до матері-України.

І нам цю любов заповів.

Людмила КОХАНЕЦЬ,
Сергій КОВАЛЬЧУК (фото), «Голос України»

Портрет для мами

Яким боком обернеться до цих дітей доля — передбачити важко: усміхненим чи сердитим — покаже майбутнє. Але вже сьогодні беру на себе сміливість «ясновбачення»: автори таких сонячних, таких чудових малюнків ніколи не будуть порушниками моральних кордонів між добром і злом. Талант і духовність не дадуть їм підняти руку на собі подібних, не проведуть байдуже повз чиїсь сльози чи крик відчаю. Рука, що тримає пензлик, не залізе в чужу кишеню. Ці діти будуть Людьми.

А зараз вони просто учні школи мистецтв, що працює при філії будинку культури «Метробуд». Тут не чекають, як у звичайній школі, шестирічного віку: хочеш потрапити до світу мистецтва — будь ласка, приходь хоч з молодшої групи дитсадка. Ганнуся Лозенко так і зробила: їй усього чотири роки, а які образи на її малюнках — подивіться: краса!

У школі мистецтв навчають трьох предметів — хореографії, англійської мови, образотворчого мистецтва. Якраз того, що найбільше потрібно людині для шляхетного виховання. Між іншим, тут навчаються діти переважно метробудівців, майже всі вони, м'яко кажучи, не мають удома належних умов для творчості (живуть у гуртожитках, де не оксфордська вимова, а часто щось зовсім інше прикрашає промову чийогось підпилого сусіда, де не звуки фортеп'яно, а запах підгорілого м'яса пливе із спільної кухні), але поспілкувалися б ви з цими дітьми: і дорослий позаздрить.

... Ці чудові малюнки юні художники подарують мамам. І мами розчулено ахнуть: невже це ти? І син чи донька скромно зізнаються: «Я». І ще трохи Едуард Вікторович...

На знімку: керівник образотворчої секції Е.Межул із своїми вихованцями.

Внизу — малюнок Ксені МАТВІЙЧУК (4,5 року).

Олександр БАШКАТОВ,
журналіст

Не вмінням,

До підсумків виступів українських олімпійців у Ліллехаммері

Нинішні Олімпіади напевне не сподобалися б великому романтикові спорту П'єру де Кубертену, який запропонував яскраве гасло: «Не перемогти, а брати участь». Засновник сучасного олімпійського руху мріяв перетворити Ігри на таке собі всесвітнє братання гарних тілом і духом людей.

Проте так чудово задумані змагання давно вже перетворилися на жорстке суперництво високотренованих професіоналів, однозначно націлених на медалі та місця поблизу п'єдесталу. Їхнє справді гладіаторське протиборство всіляко підігрівається рекламодавцями, які одержують нечувані прибутки, — адже телебачення, «кращий друг спонсора», тиражує на всю планету товари й послуги, якими користуються найсильніші й найпрудкіші на світі атлети. Потужно стимулюють учасників Олімпіад національні уряди тих країн, які можуть розраховувати на успіх своїх спортсменів — підняття прапора на честь призерів і вже тим паче — виконання гімну на честь переможця Ігор обіцяють вагомі політичні дивіденди.

Звісно, завжди трапляються команди й атлети, для яких участь в Олімпіадах є самоціллю. Вони не претендують на медалі, не втручаються до боротьби найсильніших, не ставлять за мету «зміцнення спортивного престижу» — за браком такого. Або, скажімо, бобслеїсти Ямайки чи Тайваню в Ліллехаммері.

Могли собі дозволити безтурботну олімпійську прогулянку й посланці України на Іграх? Переконаний, що не могли. Країна з 50-мільйонним населенням і високим спортивним реноме зазнає очевидних втрат, коли її представники опиняються в третьому—четвертому десятках серед змагальників. Бо ж не пояснювати щоразу в рупор глядачам (і по мікрофону — телеглядачам), що довгі роки від України як союзної республіки і не чекав ніхто ударного розвитку лижних, гірськолижних та інших зимових дисциплін — Росія, Казахстан і Білорусія успішно «закривали» ці види у збірних Радянського Союзу!

А скільки було промовлено гучних слів щодо престижності нашої участі в зимових Іграх, скільки було роздано обіцянок щодо цього! Казенний оптимізм спортивних функціонерів уводив в оману керівників країни, українських шанувальників спорту. І не виною, а бідою наших атлетів була запштатність їхніх ролей у грандіозному олімпійському спектаклі: доморослі режисери натаскували їх на амплуа, які репетирують не рік, не півтора — усе спортивне життя.

Тепер нам наполегливо пропонують задовольнятися самим фактом першої появи українських спортсменів на зимових Іграх як самостійної олімпійської збірної. Дарма, мовляв, що в протоколах проти їхніх імен в основному зазначено ...надцяті місця. Зате зафіксовано нашу присутність у вищому спортивному світі. Та чи багато моральної у тім вигоди для українського спорту, посланці якого на літніх Іграх (нехай і в складі збірних Союзу-небіжчика) здобули за останні сорок років понад чотириста медалей, величезну кількість нагород на інших змаганнях найвищого рангу?!

Але ж є ще й економічний аспект «олімпійської прогулянки» до Ліллехаммера. Відомо, що нинішня криза нашого народного господарства, фінансовий колапс, що стриножив Україну, дуже болісно позначилися на розвиткові спорту найвищих досягнень і тим паче — спорту масового. В багатьох містах і селах закрито секції і спортшколи; наказала довго жити низка спортивних споруд, що перетворилися на офіси та склади; за браком коштів відмінили десятки змагань «федерального» та обласного масштабу; злиденна зарплата змусила сотні дипломованих фахівців спорту шукати собі інше поле діяльності.

1993 року на голодному пайку валютних держасигнувань опинилися збірні команди України з видів спорту, що досі приносили славу нашій державі — з художньої гімнастики, фехтування, акробатики, важкої атлетики, ряду спортивних ігор. Через це на більшість європейських турнірів наші атлети змушені були добиратися — мало не добами! — автобусами, що аж ніяк не сприяло успіхові їхніх виступів.

Невже держава кинула спортсменів напризволяще? Та ні, президент НОК України Валерій Борзов з гордістю заявив на останній генеральній асамблеї Національного олімпійського комітету, що уряд у 1993 році виділив Мінмолспорту мільйон доларів. Це не враховуючи багатьох мільярдів карбованців.

Висловлю припущення, що левова частка цих коштів (м'яко кажучи, не зайвих у нашій державі) пішла на підготовку до Ліллехаммера саме тих спортсменів, які й зайняли на XVII зимових Іграх місця в другому, третьому десятках і далі. Адже ковзанярі, бобслеїсти, гірськолижниці, стрибуни з трампліна, двоєборці під гаслом набуття належної спортивної форми восени минулого та взимку нинішнього року стартували на десятках передолімпійських змагань. Проводилися етапи розиграшу Кубків світу, інші відбіркові турніри на знаменитих лижних і гірських базах Швейцарії, Австрії, Італії, Німеччини, Скандинавії. І, звичайно, діставалися туди кандидати в олімпійці не автобусами, громіздку свою ношу не на собі волочили!»

І без вивчення неприступних для журналістів кошторисів на ці поїздки ризикну заявити, що атлетам усіх інших видів спорту, разом узятих, і не снилися протягом року валютні асигнування, отримані майбутніми невдахами Ліллехаммера. Якої шкоди це завдало розвиткові «незимових»

Людмила МИКИТЮК, «Голос України»

«Дах», від якого поїде стріха

Музика — найабстрактніша з муз. Вона дарує своїм служителям свободу, якої не мають інші смертні. Тільки тут свобода — не усвідомлена необхідність, а справді свобода. І жоден кодекс не може притягти її за це до відповідальності. Хоча, звичайно, при бажанні можна налагодити ділові стосунки з суспільством: вчасно стати лауреатом міжнародного конкурсу, мати правильні рецензії в належних мас-медіа, загальноприйняті звання і колонні зали. Одне слово, і в музиці можна робити кар'єру, й ваша музика від цього не перестає бути музикою. А можна бути великим музикантом і грати в підземному переході. І ще невідомо, кого ця прецікава дама, Музика, вважає своїм законним чоловіком, а кого — коханцем.

Кирило Стеценко — знайомий з різними дамами, але ця його цікавить найбільше. Він вважає, що французька музика — це спілкування Я з Я, німецька — Я з Космосом, негритянська — Я з лібідо, російська — Я з суспільством, а українська — теж Я з Я, але перше Я — інтимне, а друге — абсолютне. Для нього, музиканта й композитора, який вивчив не одну сотню народних пісень і написав не один власний твір, український менталітет полягає в курсуванні між двома станціями: нарцисизмом і мазохізмом.

А тепер, віддавши належне нарцисизму, перейдемо до мазохізму.

— Кириле, ваш ідеал жінки?

— Цей ідеал мінливий. Часом він переживається інтенсивно, а часом зовсім відсутній. Часто жінка як ідеал не існує... Чи схильний я до домінування? Коли існує інтенсивне уявлення ідеалу, тоді з'являється бажання йому підпорядкуватися.

Ось так ми випитали важливу стратегічну таємницю! Нині Кирило перебуває в стані пасіонарної дії і медитує лише у вільний від проектів час. Для нас з вами, любі читачки, він теж дещо змедитував. На слова Олеся Доріченка. Вершини абсолютної свободи підкоряються як музиці, так і коханню.

Головний проект Стеценка вимагає від нього стану дії, — стратега й воїна. Це фестиваль «Нові зірки старого року», аналогічний американському «Греммі». Настав час офіційно й фахово визначитися зі своїми кращими рок-, класик-, поп-, бард-, джаз-, фолк-виконавцями, композиторами і так далі. Але для цього спочатку треба витворити структуру, ідентичну Американській академії записувальних мистецтв і наук. Тоді Україна отримає власних повноцінних «зірок». Творення національної еліти як інтегруюче явище в суспільстві, як умова самоповаги.

Як усі ділові люди в цій країні, Кирило дуже скоро відкрив, що совковське життя-буття виховало в чоловікові безвідповідальність, а в жінці, яка мусила ставити на ноги дітей, навпаки, — загострену відповідальність. І вербує під дах своєї фірми «ДАХ» відкриті й спровоковані ним жіночі менеджерські таланти.

До речі, 7 і 8 березня спеціально для жінок, які люблять танцювати, на УТ-2 відбудеться прем'єра двох перших частин музичного телесеріалу Стеценка «Ступа», знятого на Укртелефільмі, у власному творчому об'єднанні «Подвійна магія». Автор і ведучий стверджує: ступа — це першооснова людської цивілізації. Комплекс Ступи (жіноча іпостась) і Товкачика (чоловічий початок) є космічною моделлю ритуально-правічного танцю першозачаття нашого Всесвіту. В усякому разі для українця, коли він хоч трохи філософ. Автор впевнений, що від «ступи» походять такі поняття, як «виступати», «наступати», «відступати», «ступати», «тупати». Тобто танцювати. Власне, танець — одвічне жіноче заняття, якщо підійти до нього філософськи.

«Все це було ніби вчора»

Леонід БУРЯК, заслужений майстер спорту, головний тренер ФК «Нива» /Тернопіль/

1. Після одного з тренувань за компанію разом із Олегом Блохіним заїхав до Жовтневого палацу культури, де тренувалися гімнастки-«художниці». Олег там мав справи, а я тим часом прогулювався у вестибюлі. Там і побачив її. Вона була висока і тоненька. Напрошувалося лише одне порівняння — берізка. Вродливе обличчя, довге каштанове волосся. Красуня.

Минуло кілька днів, але ніяк не міг забути незнайомку. Трохи нездужав. А коли стало сумно й незатишно, пішов на переговорний пункт, щоб зателефонувати мамі в Одесу. Проходячи підземним переходом, раптом знову побачив ту саму «художницю». Зустріч була така несподівана, що я розгубився і лише кивнув їй. І вона відповіла. На переговорному пункті зустрілися знову, вона теж кудись телефонувала. Познайомилися — Жанна.

Голос у неї тихий, м'який. І веселі іскорки в зелених очах... Яка вона чарівна!..

Відтоді ми разом, підростають і дорослішають наші діти — Андрійко та Оксанка.

2. Треба ще в Києві опинитися цього дня. Адже шостого березня починається друге коло чемпіонату країни. Ми граємо в Шепетівці. Якщо потраплю додому, своїм дівчатам обов'язково подарую найкрасивіші квіти і ще щось істотніше. Звичайно, можу й картоплю підсмажити, і каву зварити. Але конкурувати з Жанною в кулінарії на наважуся.

3. Анекдотів таких є безліч. Головне, що жінка, як правило, дотепніша, кмітливіша, винахідливіша, ніж чоловік. І це реальність.

Любі жінки!

Як одесит, раджу Вам: [illegible] танці і не губіть грошей. [illegible] зараз. Тому будьте винахідливими, добрими і чарівними. Не втрачайте оптимізму.

Л. Буряк

а числом

дисциплін та підготовці до Атланти, ще належить визначити.

Рік тому начальник відділу зимових видів спорту Мінмолспорту Василь Карленко в інтерв'ю київській газеті «Стадіон» заявив: «І якби мала Україна необмежені запаси ВКВ, ми не стали б везти на Олімпіаду наперед відомих аутсайдерів. НОК і Міністерство зовсім не збираються вразити світ чисельністю команди на параді відкриття Ігор. Право виступити в Ліллехаммері одержать лише ті спортсмени, які можуть розраховувати якщо не на медалі, то на місця в першій дюжині атлетів у кожній з дисциплін».

Свої прогнози і обіцянки «начальник зими» видавав відповідно до так званого «Олімпійського замовлення», затвердженого НОКом України рік тому. Пророки з відділу зимових видів спорту, які готували цей найунікальніший (у світлі підсумків XVII Олімпіади) документ, спланували для української команди здобуття однієї золотої, п'яти бронзових медалей та 44 очка в неофіційному командному заліку.

А тепер зіставимо цей прогноз з ліллехаммерською дійсністю. Задовго до Олімпіади в пресі висловлювалася думка, що везти до Норвегії з міркувань престижного й економічного порядку слід лише тих наших спортсменів, які мають непогані шанси на високі місця — тобто фігуристів і біатлоністів. Саме вони й здобули в Ліллехаммері обидві медалі та 16 з 18 очок в неофіційному командному заліку (ще двоє очок — на рахунку Н.Шерстньової, котра посіла 5 місце в акробатичних стрибках з програми фрістайлу).

Аплодуючи чудовому виступу нашої льодової прими Оксани Баюл, що увінчався золотою медаллю, радіючи сюрпризному «бронзовому» успіхові стріляючої лижниці Валентини Цербе, ми не маємо права забувати, що в більшості інших олімпійських дисциплін наші посланці були непомітними аутсайдерами.

Виступаючи в 32 номерах олімпійської програми з 61, українські спортсмени в першому десятку змагальників опинялися 9 разів, у другому — 16, у третьому — 8, у четвертому — 6, у п'ятому та шостому — по 2 (ще кілька наших учасниць стартували, але до фінішу не дісталися). А багатьом з цих невдах Ліллехаммера було заплановано місця на п'єдесталі пошани та поблизу нього...

Висловлю крамольне припущення, що «помилки в прогнозі» мали в основі тверезий розрахунок. Якби олімпійську нашу збірну формували зі спортсменів, які реально претендували на помітні ролі в Ліллехаммері, склад команди довелося б утискувати принаймні втричі. Але ж тоді шлях до Норвегії (і, головне, на численні передолімпійські змагання в Швейцарії, Австрії та ін.) було б заказано для більшості спортсменів і, отже, для «спеціалістів із зими».

Хвацькі прогнози стосовно досягнень української команди в Ліллехаммері були на руку і керівникам Міністерства у справах..., і діячам нашого НОКу. Якщо везти делегацію з якогось десятка спортсменів, з ними нізащо не вдалося б відправити на Ігри стільки офіційних осіб з номенклатурного спорткерівництва, скільки хотілося.

В підсумку українська делегація на XVII Олімпіаді встановила своєрідний рекорд — на кожного спортсмена припадало у нас 2,4 «супровідника». А загалом це співвідношення на Іграх було цілком інше: 1988 спортсменів супроводжувало 1805 офіційних осіб. Звичайно, саме Україна могла дозволити собі кадрові надмірності, адже у нас валюти кури не клюють.

Так, у Ліллехаммері ми спробували взяти не вмінням, а числом — з відомими вже результатами для престижу України. Роздавши всім сестрам зимових видів спорту по валютним сережкам, спортивний департамент і НОК України пройшли мимо можливості зосередити всі сили та засоби на підготовці, скажімо, фігуристів та біатлоністів, які мали найкращі шанси відзначитися на Іграх. Віктор Петренко, наприклад, скаржився київським журналістам, що йому доводилося зі скребком у руках усувати недоліки заливників льоду в Одеському палаці спорту. То чи не краще було валюту, подаровану, припустімо, на передолімпійські роз'їзди бобслеїстів гірськими курортами, витратити на проведення тренувань фігуристів у тих країнах, де олімпійському чемпіонові не доводиться працювати за себе й за того недбалого хлопця, котрий у нас крутить баранку заливальної машини? Може, й не сталося б тоді у Віктора прикрого зриву в технічній програмі, що не дозволило йому дотягти до медалі...

З гіркотою фіксуючи неуспіх українських спортсменів на аренах Ліллехаммера, критикуючи саму концепцію нашої участі в XVII Олімпіаді, я в жодному разі не беру під сумнів необхідність виступів атлетів України на наступних зимових Іграх. Та для цього слід скласти — з урахуванням наших економічних, кліматичних, кадрових реалій — цільову програму розвитку в країні зимових видів спорту. А поки що, на жаль, такої програми немає.

Коли на базах, що вже існують в Карпатах та на півночі України, під силу нам буде здійснити капітальне облаштування лижних, гірськолижних, біатлонних трас, коли з'являться в Україні сучасні бобслейні «жолоби», криті ковзанки, трампліни, коли виростуть на цих аренах класні майстри, здатні конкурувати з визнаними асами зимових видів спорту, — отоді й знадобляться нам для поїздок на снігові Олімпіади чартерні рейси. А до того часу, мабуть, краще обмежувати нашу участь в зимових Іграх відправленням найперспективніших атлетів. Олімпіада не може бути тренувальним полігоном: надто дорого для престижу та казни держави обходиться набуття новачками змагального досвіду на олімпійських аренах — та ще й під наглядом сонму функціонерів... Живи, як кишеня дозволяє.

Від редакції. Ми запрошуємо до розмови про уроки Олімпіади в Ліллехаммері фахівців і журналістів, які мають іншу точку зору.

ХОЛОСТЯЦЬКИЙ ПАСАЖ

Наближалося жіноче свято — Восьме березня. Звичайно, якби Мельник був одружений, він би про це неодмінно пам'ятав і тоді величезна кількість чоловіків, що скупчилися біля якогось магазину, не привернула б його увагу.

— Що дають, мужики? — запитав Мельник, намагаючись вклинитися у натовп.

— Та колготки дешеві, — пояснив якийсь хлопець.

— Тобто як колготки? — здивувався Степан Іванович. — Жіночі?

— Чоловічі, — сказав в'їдливо хлопець.

— Це що — новий такий імпорт завезли? — не зрозумів гумору Мельник.

Але хлопець уже загубився у натовпі.

— Ей, друже, а колготки імпортні? — Степан Іванович шарпнув за поли піджака якогось чоловіка.

Чоловік не відповів нічого.

— Слухай, друже, — знову шарпнув за піджак Степан Іванович, — візьми мені дві пари — вік пам'ятати буду, а я поки що твій портфель потримаю, все одно з портфелем тобі до прилавка не пролізти!..

— Який розмір? — запитав чоловік, віддаючи портфель.

«Біс його знає, який розмір мені потрібний», — подумав Мельник і, прикинувши, що чоловік приблизно його ж зросту, сказав:

— Та бери той самий, що й собі...

Чоловік здивовано знизав плечима і тут же кинувся на штурм прилавка.

«Зовсім відстав від життя! — думав Мельник, стоячи збоку. — Сидиш цілими днями на роботі й не знаєш, де дають, що дають... А як мода змінилася! — Степан Іванович подивився на свій не старий, але вже досить поношений костюм. — Нічого, зараз прибарахлюся. Ото жінки на роботі здивуються, побачивши мене одягнутим за останньою модою! — Степан Іванович уявив, як він виглядатиме в імпортних колготках, і спочатку захвилювався, а потім, глянувши на натовп чоловіків, який більшав і більшав, згадав, що це модно, заспокоївся і навіть посміхнувся: — Ех, покажемо клас! А чому б і ні?!»

Сп'янівши від таких сміливих і приємних думок, Мельник навіть затанцював з портфелем вальс: раз-два-три, раз- два-три...

— Одержуй товар! — чоловік простягнув Мельникові пакет. — Ось дві пари і здача — вісім купонів, перелічи!

— Та добре! — махнув рукою Мельник. — Спасибі велике!

«Взагалі-то дивно все це! — розмірковував дорогою додому Степан Іванович. — Хоча чому дивуватися: жінки ходять у штанях, курять, а мужики кіски собі заплітають. Мені, правда, заплітати вже майже нічого, та в іншому ми не відстанемо!..»

Ледь зачинивши двері своєї квартири, Мельник зараз же почав скидати штани. Дуже вже не терпілося приміряти обнову. — Тільки б підійшли, адже цим імпортним розмірам не можна довіряти...

Розгорнувши пакет, Степан Іванович дістав одну пару колготок і надів їх. Підійшов до дзеркала...

Не можна сказати, що це був зовсім не його розмір, та й справа взагалі не в розмірах, тим більше, якщо надягати їх під брюки. Справа була в іншому. Не подобався Степан Іванович собі в колготках, не лежала до колготок душа...

Покрутившись ще трохи біля дзеркала, Мельник зняв із себе обнову.

«Подарую завтра на роботі своєму начальникові. Він у нас людина сучасна: і шкарпетки у нього білі, і одеколон французький! Хоча ні, подарую лише одну пару, другу залишу собі. Хай полежить, поки мода зовсім не пошириться. Тоді ж їх зовсім не купиш!» — думав Степан Іванович, ховаючи імпортні колготки до шафи.

Кіровоград.

Олександр ПЕРЛЮК.

З телетайпних стрічок

ГЕРОЇКА

Як повідомило агентство «Пренса-Латина», у Мексиці є жінка, яка за своє життя народила й виховала тринадцятеро дітей. Як зізналась доньа Луїза, уряд оточив її сім'ю нав'язливою увагою та турботою. Вона не знає жодних матеріальних труднощів, все необхідне для життя забезпечувала місцева мерія (не плутати з мафією).

* * *

Цікава інформація надійшла з африканської країни Берег Слонової Кістки. Чорношкіра та білозуба красуня Війя народила відразу п'ятеро дітей. Вождь племені суворо наказав чоловікам, особливо тим, що підозрюються в батьківстві цих дітей, оточити Війю ще більшою увагою. До кінця днів своїх вона має бути забезпечена продуктовим кошиком з бананами, ананасами, фініками, кокосами та іншими елементарними продуктами, необхідними для існування.

* * *

Повідомляє агентство Тіньхуа:

Уряд Китаю дбає про народжуваність у країні. Жінку, котра народила лише одну дитину, оточують великою повагою і нагороджують велосипедом, за те, що не народжує зайві роти.

Вона також має змогу жити собі на втіху.

* * *

Із повідомлень Порух-пресу.

У селі Малі Спотикачі мешканка цього села Горпина Катеринко народила двійню. Це вже п'ята пара близнюків у житті цієї героїчної жінки. Місцевий колгосп надав їй тримісячну декретну відпустку, по місцевому радіо передали для неї вірш Шевченка «На панщині пшеницю жала», а також вручили ще одну медаль «Мати-героїня». Орденоносна мати щаслива за своє геройство і пообіцяла дородитися ще до однієї медалі.

Василь БАБІЙ.

Івано-Франківськ.

Жінка повірить всьому, якщо довести їй, що вона — найкраща!

Жарт номера

Сашко ЛЮК.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ІНФЛЯЦІЯ

Що не кажіть, а легше стала вирішуватися нині проблема подарунків! Особисто я роблю їх своїй жінці кожного місяця. Що я купую? Анічогісінько! Але роблю. Ви думаєте, що я вишиваю рушники чи сам черевики шию? Зовсім ні!

Річ у тому, що два роки тому купив я дружині парфуми за п'ятсот купонів. Через місяць вони вже коштували сімсот. Прийшов додому і кажу до жінки: «Вважай, що я сьогодні зробив тобі подарунок за двісті купонів». Жінка посміялась і нічого не сказала.

А ще через місяць парфуми коштували тисячу купонів, через рік — п'ять тисяч. Потім — п'ятдесят. Повертаюся додому і кажу: «Радій, жінко, які тобі чоловік подарунки робить!»

— Не такі вже, — каже вона, — але все ж таки!

Побутове

Ціна на подарунки зростала з кожним днем. Це давало мені змогу щомісяця «дарувати» у такий спосіб жінці не на один десяток тисяч купонів.

А от два місяці я вже цього не роблю. Річ у тому, що ні в одному кіоску я не бачив таких парфумів і не можу дізнатись про їхню нову ціну. А питання ще ускладнилося тим, що тепер і жінка запозичила мій досвід. Нещодавно питає:

— Ну, як тобі сьогоднішній обід за п'ять тисяч?

— Але ж я ще не обідав!

— Так, але те, що ти з'їв учора, сьогодні коштує на п'ять тисяч більше.

Я все зрозумів і купив на Восьме березня жінці нові парфуми. Цікаво, скільки вони коштуватимуть через місяць?

Валентин БОНДАРЕНКО.

Фемінізми

Вродливу жінку, як троянду, голіруч не візьмеш.

Чи можна загублений розум закоханих вважати недійсним?

Жінку в дорогій шубі зігрівають... погляди.

Жінка вартує стільки, скільки уміє приховати.

Перейшла з рук в руки і стала на ноги.

Краса жінки не в'яне, поки за нею хтось сохне.

Тільки жінка може полонити не наступаючи.

Коли чоловік глухий до крику моди, жінка перестає з ним розмовляти.

Всякий жіночий ювілей потребує ювелірного підходу.

Її зоряна година перейшла у його повне затемнення.

Що кохання вбирає, те потім у житті спливає.

Недвозначне декольте наводить на однозначну думку.

Вродлива жінка — це пристань у людському морі, до якої кожен хоче пристати.

Роман РУДИЙ.

Івано-Франківськ.

Мал. Володимира КАЗАНЕВСЬКОГО.

Отакі вони — жінки!

Що мені найбільше подобається в наших жінках? Те, що вони, попри всі труднощі, все можуть. Просто геть усе...

Візьмемо косметику, нашого з вами виробництва. З живильних кремів що дешево купиш у наших магазинах? Лише заварний, у брикетах. Туш тільки креслярська. Дезодорант — тільки для винищення тарганів. Елементарні імпортні тіні стільки коштують, що аж у очах темніше. А нашим жінкам хоч би що: усі в тінях, усі вмиті, завиті. Підфарбовані й напахчені.

А які вже ми шиємо для них сукні, кофтини, пальта!.. Навіть лячно в них симпатичну жінку уявити! Таке враження, що ці «вироби» виготовляють для кімнат сміху чи фільмів жахів. Але наші красуньки як з-під землі дістають елегантні сукні, кофтини, пальта... Може, то вони самі фантазують? Але з чого? Адже те, що трапляється у «Тканинах», безбарвністю поступається навіть нашому телебаченню.

Та що вже питати, де вони знаходять чобітки? Незрозуміло, де вони віднаходять час на всі ці діставання! Я вже не кажу про гроші. Адже у наших красунь, за статистикою, на тиждень усього по п'ятнадцять вільних хвилин і кілька десятків тисяч купонів. Але ж купують... Харчів у магазинах шукати — як по маслу йти, але й того, й іншого в домі не переводиться: у кожного другого чоловіка зайва вага.

До речі, чоловіка де нині пристойного угледиш? Або хирлявенький, або перехилює. Та ж ні, знаходить і в хату приводить. І, найважливіше, ним задоволена, просто душі за ним не чує...

Ото й скажи після цього, що тобі в наших жінках щось не подобається. Адже дістануть, з-під землі дістануть...

Олег ПОПОВ.

Музей «Куреня»

З пояснювальної

«Перед Восьмим березня виправ, висушив, попрасував білизну, прибрав у хаті. З роботи прийшла дружина, подивилася і зомліла. Змушений був викликати швидку допомогу, щоб відвезти до лікарні.

В усьому, що сталося, виню тільки себе, і обіцяю, що більше такого ніколи не повториться!..»

Надіслав Ілля СКРИПНИК.

З тосту

«Сьогодні ми з вами тут зібралися, щоб привітати наших жінок із жіночим святом Восьмого березня. Тому я й пропоную перший тост за наших дорогих жінок і, зокрема, Сидора Гнатовича, шановного нашого завідувача...»

Надіслав Олексій ГРИЦЬКІВ.

З виступу на зборах

«...Таке у нас в колективі вже не вперше. Того року слюсареві Міхно профком дав гроші на цукерки для жінок до Восьмого березня. Міхно цукерок не купив, а приніс пляшку самогонку, яку видудлив сам і потім, п'яним, як дим, ображав жінок поцілунками...»

Надіслала Олена КИРКО.

Наступний номер «Голосу України» вийде 10 березня 1994 року.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5
Газета виходить з 1 січня 1991 року

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописи не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 315515

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311043.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».